O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI

АЁЛЛАР АСАБЛАРИМИЗНИ, ОРТИҚЧА ШАХСИЯТПАРАСТЛИГИМИЗНИ ЮМШАТАДИ; УЛАР БИЗГА ҚАЙДАН БУНЁД БЎЛГАНИМИЗНИ ЭСЛАТИБ ТУРИШАДИ.

М. Баррес

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ–ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 йил 30 январдан чиқа бошлаган | 2000 ЙИЛ 7 МАРТ, СЕШАНБА | № 10 (162) | Сотувда эркин нархда

БАҲОР ВА БАХТ АЙЁМИ

Оппоқ тонг уйғотар самони,
Ой, қуёш таратар зиёни.

Булбуллар
сайратар навони,
Аёллар тебратар
дунёни.
Оллоҳимдан
сўралган Аёл,
Муҳаббатдан
яралган Аёл.

Тароватли юртимизда баҳор нафаси уфуриб турибди. Кекса-ю ёш чеҳрасида янгиланиш фаслининг ажиб оройиши сезилади. Кўклам билан етаклашиб, энг севимли байрамларимиздан бири — Халқаро хотин-қизлар куни ҳам ташриф буюрди. Онажонлар, опа-сингиллар байрами барчамизнинг кўнгилларимизга бир олам шодлик олиб келсин деймиз.

Ўзбекистонимиз мустақиллиги шарофати боис ўз саодатини ҳалол меҳнатлари орқали топаётган хотин-қизларимиз орасида Адлия вазирлиги тизими ҳамда ҳуқуқ-тартибот идоралари ходималари ҳам борлиги янада қувончли. Биз бугун уларни муборак айём билан қутлаймиз. Масъулиятли фаолиятларида омад, оилаларига тинчлик-тотувлик тилаймиз.

БИРЛАШГАН ТАҲРИРИЯТ

Кўнгил мулки

АЁЛ ҚАЛБИ МЕҲРГА ТЎЛСА...

Гўзаллик, меҳрибонлик, орасталик, оналик... Шунча фазилатларни ўзида мужассам этган аёл айни чоғда моҳир раҳбар, ишбилармон тадбиркор сифатида ҳам маънавий оламимизни янгилаш, бойитиш, шу аснода буюк давлатимизни барпо этиш йўлида эркакларга камарбаста бўлиб қадам ташлаяпти. Хўш, бугунги замонавий, тадбиркор аёл қандай бўлмоғи лозим. Суҳбатдошимиз С.Раҳимов туман ҳокими муовини, хотин-қизлар қўмитаси раиси, 2 нафар фарзанднинг онаси ҒАНИХЎЖАЕВА Муҳайё Саидовна.

- Муҳайё опа, мана кўп йиллардан буён аёллар билан иш олиб борасиз. Бу йил Президентимизнинг ташаббуслари билан «Соғлом авлод йили» деб эълон қилинди. Соғлом авлод, албатта, соғлом оилада камол топади. Оила эса ўз-ўзидан аёлга бориб тақалади.

- «Худонинг марҳамати билан оилани оила қиладиган зот бу Аёлдир. Оилани ҳам, жамиятимизни ҳам бирлаштириб, унга файзу баракот киритадиган, хонадонларимизни меҳр-муҳаббат, нафосат, эзгулик нури билан мунаввар қиладиган зотлар ҳам аслида мўътабар оналаримиз, мунис опа-сингилларимиздир... Дунёда «муқаддас» деган сўзга энг муносиб зот ҳам Онадир...» деганларида Йўлбошчимиз нақадар ҳақ гапни айтганлар.

Донишмандлардан бири «Қайсики жамият кишиларида бўш вақт кўп бўлса, ўша жамият энг бой бўлади» деган экан. Бугуннинг аёли бўш қолган вақтига мазмун киритиши, ўз устида янада кўпроқ ишлаши лозим. Соғлом ҳаёт учун қайғуриш, оила иқтисодини аниқ режа билан юритиш, болаларини келажакка тайёрлаши ва турмушда шу каби кўплаб муаммоларни ҳал этишда билимдон бўлиши, ўз мавқеи, маънавияти, теран фикри билан бутун дунёни забт этишга тайёр турмоғи лозим.

Бу борада бизнинг туман хотин-қизлар қўмитаси фаоллари ҳам бир қатор ибратли тадбирларни амалга ошириб, аёлларимизга яқин маслакдош, кўмакдош бўлаяптилар.

Туман хотин-қизлар қўмитаси кенг қамровли фаолият дастури асосида иш олиб бормоқда. Булар асосан хотин-қизлар манфаатини ҳимоя қилиш уларнинг ҳуқуқ ва имтиёзлардан хабардор қилиш, оила мустаҳкамлиги, осойишталигини таъминлаш чораларини кўриш, аёлларимизнинг жамиятда ўз ўринларини топишда кўмаклашиш, кам таъминланган, кўп болали оилаларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш чораларини излаш кабилардир.

Маълумки, ҳозир аёлларимизнинг муайян қисми ишламайди ва бандлик хизмати томонидан кўрсатиладиган имтиёзлардан бехабар. Биз ана шундай ҳуқуқ ва имтиёзлардан аёлларни баҳраманд қилиш, уларни ишга жойлаштириш мақсадида туманда Тошкент Давлат юридик институти билан ҳамкорликда йилда 2 марта «Аёл ва ҳуқуқ» мавзуида семинар ўтказиб турамиз. «Беруний» ҳамда Абдували Абдуқаюмов номли маҳаллаларда «Ҳуқуқий маслаҳатхона» клуби ташкил этилган бўлиб, «Сиз қонунни биласизми?», «Аёллар ҳуқуқлари, уларнинг жамиятда тутган ўрни» мавзуида учрашувлар ўтказиб турамиз. Бунда, албатта, маҳалла фаолларининг ҳам хизмати катта бўлади.

- Кишилик жамияти пайдо бўлибдики, қайнона-келин ўртасида баҳсли муносабатлар мавжуд. «Беш қўл баробар эмас» деганларидек, баъзи оилаларда бу борада муаммолар ҳатто оиланинг бузилишигача олиб келади.

- Оллоҳ аёлни бахт учун яратганга ўхшайди, назаримда. Ҳусн, ақл, жозиба, меҳру бардош - неки яхши бўлса барчасини ато этган. Шунча фазилатлари билан гуллаб-яшнаш ўрнига баъзида аёл кўзида ёш кўрсам, сабабини четдан топаман.

Яқинда қабулимга бир келинчак келди. У ўз изтиробларини шундай баён қилди: «Мен бойбадавлат оилага иккинчи келин бўлиб тушдим. Бир ойдан кейиноқ бизнинг камтарона оиламиз билан бу оила ўртасидаги фарқ билиниб қолди. Отам ишчи, онам ўқитувчи. Мен таги кўрмаган эмишман. Қайнонам «Ўғлим сенга уйланиб нима кўрди, онанг ўғлимга тузукроқ сарполар қилолмаса, отанг ўғлимнинг уч-тўртта дўстлари билан қуёвчақириқ қилиб чақиролмаса», деган гаплар билан менга озор бера бошлади. Бир ўғиллик бўлдигу ажрашдик. Чунки бу оилада инсон қадр-қимматидан кўра бойлик юқори турарди. Онасининг измидан чиқолмаган «бойвучча» ўғил эса яна уйланди, яна ажрашди. Ҳозир кўп ичадиган бўлиб қолди».

Шундай кўнгилсизликларнинг олдини олиш ёшларни маънавий жиҳатдан оилага тайёрлаш мақсадида маҳаллаларда учрашувлар, давра суҳбатлари, кўрик-танловлар ўтказиб турамиз. Булар баъзи қайнона-келинларга ўз таъсирини кўрсатмай қолмаяпти. Жумладан, яқинда «Энг ибратли келинчак ким?» мавзуида кўрик-танлов ўтказдик. Унда тумандаги маҳаллалар ва ташкилотлардан келинчаклар қатнашишди. Улар қайнона-келин ўртасидаги муносабатлар, дастурхон безатиш, турмуш чигалликларини ечишдаги тадбиркорликларини намойиш этдилар. Бундан ташқари туман ҳокимлигида таниқли ёзувчилар, хонандалар иштирокида турли маданий-маърифий кўнгилочар учрашувлар, тадбирлар ўтказиб турамизки, булар хотин-қизларимизнинг маданий ҳордиқ чиқаришларига ёрдам бермоқда.

- Муҳайё опа, аёлларимизнинг гўзал айёмлари арафасида кўнглингиздан нималар кечмоқда?

- Аввало уларни байрам билан самимий қутлайман. Шундай лаҳзаларда эркакларимизга: «Аёлни ардоқланг, унинг кўксига табиат қадаган муҳаббат куртаги гулласин, асло хиёнатнинг совуқ изғиринларидан завол топмасин», дегим келади. Зеро, аёл қалби меҳрга тўлса дунёни шодликка тўлдирар, аёл қалби қаҳрга тўлса...

Опа билан суҳбатда аёлнинг нафис, лекин заифгина, латиф, аммо ожизгина вужудида қанчадан-қанча яширин имкониятлар борлигига яна бир бор амин бўлдим. Тадбиркорлик, ишбилармонлик, бошқарув имконияти улкан. Аёл ўзининг шунчаки яратилма эмас, мўъжиза эканини англаб етолса эди, жону жисми қўрғонига ўзи садоқатли соқчи бўла олса эди, дейман. Чунки биз янги асрга озод Ватан фуқароси бўлиб кириб бораяпмиз. Етук ақл ва ҳур фикрлаётган юракларнинг мўъжизаси ҳам беқиёс бўлади.

Суҳбатдош: Арофат ОРТИҚОВА

Соғлом авлод - порлоқ келажак

ЯХШИ НИЯТ- ЯРИМ ДАВЛАТ

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан янги қурилаётган ва амалда фаолият кўрсатаётган ўрта махсус касб-ҳунар муассасалари негизида ўтган йили 14 та академик лицей ва 101 та касб-ҳунар коллежлари ташкил этилган эди. Ҳозир бу каби ўқув масканларига қизиқувчилар сони кун сайин ортиб бормоқда. Юз марта эшитгандан бир марта кўрган яхши деганларидек, биз яқинда Тошкент Давлат юридик институти қошида ташкил этилган академик лицейда бўлдик. Пойтахтнинг Юнусобод тумани 5-мавзесидаги муҳташам бинолардан бирида жойлашган лицей ҳовлиси ёмғирли, сочинли кунларга қарамасдан топтоза. Йўлакчалар асфальтлатланган. Атрофларига турли-туман гул кўчатлари, мевали ва манзарали дов-дарахтлар ўтказилган. Ёз фаслида бу ерлар роса хушманзара, соя-салқин жой бўлади.

Биз борганимизда лицей раҳбари бир зарур иш билан бошқа жойга чиқиб кетган экан. Ўқув ишлари бўйича директор муовини Маҳбуба Мираҳмедова илиқ кутиб олди. Салом-аликдан сўнг мақсадимизни билгач, ўқув хоналарга бошлади. Дастлаб информатика кабинетида бўлдик. Ўқувчилар машғулот билан машғул экан. Кийган бир хил либослари қуйиб қўйгандек ўзларига жуда ҳам ярашиб тушган. Кўзларида ўт чақнайди. Бундан 5-10 йил олдинги тенгдошларга мутлақо ўхшамайди. Уларнинг билимлари чуқур, дунёқарашлари кенг, сиз билан хоҳлаган мавзуда бемалол баҳслаша олади. 3-гуруҳ ўқувчиси Отабек Каримовни суҳбатга тортдик:

- Мен Андижон вилоятининг Асака шаҳриданман. Шаҳримиздаги Фурқат номли 8-ўрта мактабда ўқиб юрганимда кўплаб ҳуқуқий адабиётлар ва газета-журналларни қизиқиб мутолаа қилардим. Аста-секин менда шу соҳа мутахассиси бўлиш иштиёқи пайдо бўлди. Бахтимни қарангки, 9-синфни тугатишим билан юридик лицей очилиб қолди. Ҳеч иккиланмасдан дарров шу ерга ўқишга келдим. Адашмаган эканман. Ҳозир устозим Равил Шодиевдан компьютерларда ишлаш сирларини ўрганаяпман.

Навбатдаги кимё кабинетига кирганимизда бухоролик 7-гуруҳ ўқувчиси Жўрабек Раҳмонов билан танишдик. У Пешку туманидан экан. Жўрабек ўзи ва устозлари ҳақида қисқача шундай деди:

- Лицейимизда ҳуқуқий билимлар билан бирга бошқа фанлардан ҳам чуқур сабоқ олиш имкониятлари катта. Мақсадим барча фанларни бирдек ўзлаштириб, келажакда Ал-Хоразмий, Беруний, Умар Хайём каби бобокалонларимиздек қомусий билим соҳиби бўлишдир. Талабчан устозларимдан физика-математика фанлари номзоди, доцент Дилором Пўлатова, моҳир педагог Мавлуда Қаҳҳоровалар ўтаётган сермазмун дарслар аниқ фанларга бўлган қизиқишимизни янада ошириб юборди. Агар физика-математика фанлари лицей ўқувчилари билан мусобақалашсак, ютсак ютамизки, асло бўш келмаймиз.

Эринмасдан бирма-бир бошқа кабинетларга ҳам бош суққанимизда беҳад хурсанд бўлдик. Асосан дарслар икки тилда - ўзбек ва рус тилларида олиб борилар экан. Йигит-қизлар бутун вужуди билан берилиб дарс тинглашаяпти. Бу лицей аслида 600 нафар ўқувчига мўлжалланган бўлиб, ҳозир 200 нафар йигит-қизни ўз қучоғига олган. Шу кечаю кундузда бу ерда 16 нафар фан номзоди, 2 нафар фан доктори, профессорлар, 8 нафар олий тоифали педагог бўлажак ҳуқуқшуносларга дарс бериш билан банд.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, лицей ўзининг ёзги ва қишки спорт залларига, душхона, ошхона, кутубхонасига эга. Давлатимиз томонидан илк бор жиҳозлар учун ажратилган 37 млн. 700 минг сўм маблағ хамир учидан патир, албатта. Бериладиган ёрдамлар, кўрсатиладиган ғамхўрликлар ҳали олдинда. Бунга жавобан лицей жамоаси таълим-тарбия бериш ишларини шу кун талаблари асосида олиб бораётганликларининг гувоҳи бўлдик.

Бир пайт қайтаётганимизда хурсанд бўлиб, лицей раҳбари, юридик фанлари номзоди, доцент Холмурод Назаров келиб қолди. Кўришдик. Тадбиркор, истараси иссиқ йигит экан. Қўярда-қўймай кабинетига бошлади. У ёқ бу ёқдан анча гурунглашдик. Ўзаро самимий суҳбатимиз асносида шу нарса аён бўлдики, республикамизда кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш мақсадида Тошкент Давлат юридик институти қошида мана шу академик лицей ташкил этилган. Бу таълим стандартларга мувофиқ ўрта-махсус таълим берадиган ўқув муассасаси ҳисобланади. Бунда ўқувчиларнинг қизиқишлари ва имкониятларига кўра уларнинг жадал, интеллектуал ривожланиши соҳалаштирилган, чуқурлаштирилган, табақалаштирилган, касбга йўналтирилган ҳолда таҳсил олиш таъминланади. Ўқувчиларнинг ўзлари танлаб олган таълим йўналиши, яъни ижтимоий-гуманитар соҳа бўйича ўз билим савиясини ошириш ҳамда фанни чуқур ўрганиши кўзда тутилган. Улар махсус касб-ҳунар кўникмаларини ўзларида шакллантириш имкониятига эга бўладилар. Бу ҳосил қилинган кўникмаларни ўқишнинг муайян олий таълим юртларида давом эттириш ёки меҳнат фаолиятларида рўёбга чиқаришлари мумкин. Ўқиш сўнгида битирувчиларга ижтимоий-гуманитар соҳа бўйича ўрта-махсус маълумотли мутахассис деган диплом берилади.

Умуман олганда, бундай академик лицейлар кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурнинг энг муҳм янги бўғини ҳисобланади. Бу эса келажакда такомиллашиб, кадрлар тайёрлаш тизимининг энг асосий бўғинларидан бири бўлиб қолса ажаб эмас.

Лицейдан бир олам таассуротлар билан қайтарканмиз, қизиқ, барча ота-оналар каби бизда ҳам бирин-кетин улғайиб келаётган фарзандларимизни, агар хоҳлашса шу ерларда таълим-тарбия олдириш истаги ногаҳон пайдо бўлди. Ҳаммамизни шундай яхши ниятларга етказсин.

Суратларда: лицей ҳаётидан лавҳалар.
Муаллиф олган суратлар

Нурмамат АЛМУРОДОВ, «Инсон ва қонун» мухбири

Спорт

МУСОБАҚА МАҲОРАТНИ ОШИРАДИ

Милиция ходимининг жисмонан бардамлиги хизматда, албатта, асқотади. Башарти у полвон, курашчи бўлса, қаланғи-қасанғилар билан юзма-юз олишувда ҳам қўли баланд, деяверинг.

Кейинги йилларда Хоразм вилоят ички ишлар бошқармаси сафларига айнан ана шундай чапдаст, кучли ва мард ўғлонларнинг катта гуруҳи келиб қўшилди. Уларнинг аксарияти кураш спорти ва қўл жанги бўйича етарли жисмоний ҳамда назарий тайёргарлик босқичини ўтаган ёшлардир. Милиция сафларига келиб қўшилганлар орасида ҳатто мамлакат ва бутун жаҳон спортининг ғолиблари, совриндорлари ҳам борлиги эътиборга моликдир.

- Улар орасида турли хил совринли турнирлар, мусобақалар, чемпионат баҳсларини ўтказиб бориш жисмоний ва хизмат тайёргарлигини барқарор таъминлашнинг муҳим шартидир, - деди биз билан суҳбатда ички ишлар бошқармаси шахсий таркиб билан ишлаш бўлими бошлиғининг ўринбосари, милиция майори Баҳодир Раҳимов.

Куни кеча милиция сафларини янги тўлдирганлар орасида ўтказилган миллий кураш баҳслари ички ишлар бошқармаси раҳбариятининг бу масалага бўлган эътиборини амалда намойиш этди.

Ички ишлар бошқармасининг Урганчдаги муҳташам «Динамо» спорт мажмуи нафақат мусобақа иштирокчилари, балки кураш спорти ихлосмандлари билан ҳам гавжум бўлди. Турнир қатнашчилари ўзбекона курашнинг 6 та вазн тоифаси бўйича бел олишдилар.

Мусобақанинг тантанали очилиш маросимида унинг барча иштирокчилари ва мухлисларини Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг ўринбосари, милиция полковниги Т.Худойберганов табриклади.

Қизғин ва муросасиз олишувларда 84 нафар полвон иштирок этиб, ушбу баҳсларда Руслан Йўлдошев, Мадиёр Нуржонов, Озод Девонов, Шавкат Қурбонов, Жасур Отаев, Нодир Вафоевлар ғолиб чиқишди.

Милиция ходимларининг жисмоний чиниқиши ва касб маҳоратини оширишга қаратилган мусобақалар шу билан ниҳоясига етгани йўқ. Навбатда футбол ва қўл жанги турнирлари ўз мухлис ва иштирокчиларини кутаяпти.

Ўз мухбиримиз

Қарор ва ижро

МОЛЛАР ЧИМДИБ ЕЙДИ, ҚАРҒАЛАР ЧЎҚИБ...

Ғалла эккан деҳқоннинг омилкорлиги мўл ҳосил яратишда эмас, балки яралган ҳосилни асраб, борини омборга жойлай олиш салоҳиятида. Сирасини айтганда, бу ишни нон ва доннинг қадрини билганлар қойиллатиб уддалашади. Афсус кўп деҳқонлар, нainки деҳқонлар, балки тармоққа бош-қош мутасаддилар ҳам хўжасизлик, ўзибўларчилик, ҳафсаласизлик иллатини ҳамон елкада кўтариб юришибди. Деҳқон меҳнатининг маҳсули - даладаги ям-яшил майсалар куппа-кундузи, эл кўзи ўнгида нобуд этилишини бамайлихотир томоша қилаётганлар, кези келганда эса ўзлари ҳам унга бош қўшиб, эл ризқи-насибасига чанг солаётганлар эса орамизда.

Башарти, бу ишга давлатиимз раҳбарлари, хусусан, Вазирлар Маҳкамаси аралашиб, жон куйдиришмаганида...?!

Хоразм вилоят шаҳар ва туман судлари экинларни пайхон ва нобуд қилиш ҳолларига тааллуқли маъмурий ҳуқуқбузарликка оид ишларни биргина 1999 йили 130 марта кўриб чиқди. 139 нафар шахс ўз хатти-ҳаракати юзасидан суд олдида жавоб берди. Етказилган 75 минг сўмлик зарар ва салкам 150 минг сўмлик жарима пуллари ундирилди. Гарчи етказилган зарар 75 минг сўмга тенг бўлса-да, солинган жарима миқдори 2 ҳисса ортиқ.

Бундан ташқари маҳаллий ҳокимликлар ва тегишли идоралар раҳбарлари номига 11 маротаба тақдимномалар юборилиб, ҳуқуқбузарликка етаклаган сабаб ва вазиятларни ўрганиш, бир тўхтамга келиш ва пайхонгарчилик ҳамда нобудгарчилик ҳолларига томошабин бўлишдан нари ўтолмаган мутасадди шахслар фаолиятига баҳо бериш таклиф этилди.

Адлия, суд тизими маҳкамаларининг айни кездаги диққат-эътибори Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 12 январда «Экинларнинг пайҳон қилинишига қарши кураш самарадорлигини ошириш тўғрисида» чиқарган қарори талабларини бажо келтиришга қаратилаяпти. Эл-юрт ризқи-насибаси манбаини тўла асраш ва кўпайтиришга қаратилган кўламдор саъй-ҳаракатларнинг дастлабки натижалари эса ҳозирданоқ аён. Мавжуд суд маҳкамалари январ ойидаёқ пайҳонгарчилик ҳолатлари бўйича қўзғатилган 32 маъмурий ишни кўриб, узил-кесил ҳал қилди. Айбдор деб топилган 32 нафар кишидан еказилган иқтисодий зиён қиймати - 20,6 минг сўмни ундиришдан ташқари, 38,7 минг сўм жарима ҳам солинди. Қўшкўпир ва Янгибозор туманларидаги мутасадди идораларга 3 та тақдимнома жўнатилди.

Халқимизда «Молингга эҳтиёт бўл, қўшнингни ўғри тутма», деган нақл бор. Масаланинг бу жиҳатига урғу берилса, нес-нобуд қилинаётган ғалла майсалари учун ким жавобгар эканлиги аён бўлади. Лекин «калтак»нинг «иккинчи учи» негадир даласи ва экинини асрашга панжа орасидан қараётган, таъбир жоиз бўлса, дилида ўз мулкига хўжайинлик ҳиссини йўқотиб ёки унутиб қўйган боқибеғам ер эгалари, шу ердаги жамоаларнинг «ёшулли»ларига кўпинча тегмай қолаётгани, текканда ҳам чивин чаққанчалик таъсир кўрсатмаётгани ажабланарлидир. Агар теккан ёки таъсир этганида вилоятнинг 11 та туманида атиги бир ой давомида содир этилган 32 та пайхонгарчиликнинг 9 таси Хонқа, 9 таси Янгибозор, 6 таси Боғот туманига тўғри келмасди. Янаям ажабланарлиси шундаки, экинларни топташ ва нобуд қилиш фактлари баъзи хўжаликларда «болалаб» ётибди. «Бўзқалъа» жамоа хўжалиги наинки Янгибозор тумани, балки бутун вилоятда манаман деган жамолардан. Ҳамма жабҳада илғор бу хўжаликда негадир ғалла майсаларини «ёмон кўзлар»дан асрашга келганда мутасаддилар оқсаб қолишаяпти. Акс ҳолда хўжаликнинг биргина 12 бригадасида бир йўла 6 киши - Карим Раҳмонов, Баҳодир Одамов, Қутлибой Тожимов, Шуҳрат Султонов, Бекмурод Султонов, Янгибой Ёдгоровларнинг қорамоллари 360 квадрат метр майдондаги буғдой майсаларини нобуд қилмаган бўларди.

Бу сўз таъкидлаб айтилаётганининг боиси шуки, пайҳонгарчилик ҳолатлари юзасидан юқорида баён этилган 32 та факт вилоятнинг атиги 6 туманида аниқланган. Айни пайтда Гурлан, Хива, Хазорасп, Шовот, Янгиариқ туманлари ва Питнак шаҳри тасарруфидаги хўжаликларда бу соҳада биронта ҳам фактнинг учрамагани кишига шубҳали туюлади. Биргина «Бўзқалъа» жамоа хўжалигининг атиги битта бригадасида мавжуд кўримсиз ҳолат бўйича 6 та факт аниқланса-ю, қолган 5 та туманнинг биронтасида шу каби воқеанинг учрамагани чиндан ҳам ажабланарли. Шунинг ўзи ана шу туманларда экинзорлар мутасаддилар томонидан ўта қониқарсиз ёки номигагина назорат қилинаётганлигидан шоҳидлик беради. Бу масалада ҳозир сукашлик қилинса, деҳқон эрта-индин бармоқ тишлаб қолиши ҳеч гапмас. Бизнингча, назоратчилар ҳам дала соҳиблари ҳам, хўжаликларнинг мутасаддилари, ишбошилар ҳам яна бир энг муҳим ҳолатни ҳалигача эътибордан четда қолдираяптилар. Гап шундаки, назорат масаласидаги барча диққат-эътибор ғалла майсаларининг қорамоллар, қўй ва эчкилар томонидан нобуд қилинишига қаратилаяпти. Бошқа бир хавф, таъбир жоиз бўлса, майсалар учун энг катта офат-қушлар, асосан қарғалар эканини тилга олган ва унга қарши фалон усулда курашдик, деган валломат назоратчини вилоятда ҳали шу топгача учратмадик. Қарға-қузғунлар мурғак майсаларнинг чиндан ҳам катта кушандаси. Уларнинг сони кейинги йилларда чунонам кўпайдики, ҳатто санаб адоғига етишингиз мушкул. Моллар экинни узиб-юлиб еса, қуш-қузғунлар унинг илдизини чўқиб ейди. Натижада майса таг-томири билан нобуд бўлади. Муаммонинг бу жиҳатига эътибор берилмас экан, ҳосил, ризқ-насиба илинжида йил бўйи астойдил тер тўккан деҳқоннинг меҳнати маҳсули шамолга совурилаверади.

Хоразм деҳқонининг меҳнати, шижоати, фидойилигига ҳамма таҳсин айтади. Унинг уруғни-экин, экинни эса ҳосилга дўндириш борасидаги астодил меҳнати, топқирлиги, уддабуролиги ва омилкорлиги ҳамма вақт ўз самарасини кўрсатиб келган.

Фикримизча, деҳқоннинг топқирлиги бу мураккаб масалада ҳам, албатта, иш беради. Эл ризқи насибаси шубҳасиз асраб қолинади. Аммо бунинг учун тинимсиз меҳнат, хўжайинлик туйғуси ила интилиш, изланиш омиллари зарурлигини унутмаслик даркор.

**Ғ.СОБИРОВ,
Хоразм вилоят адлия бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари,
А.СОБИРОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири**

Прокурор минбари

МАЪНАВИЯТИ ЮКСАК ОДАМ ҚОНУННИ БУЗМАЙДИ

Не бахтки, жамиятимизда ҳар бир кишининг ҳуқуқий онгини ошириш биринчи даражали аҳамият касб этмоқда. Инсон қаерда ишлашидан, ким бўлишидан қатъий назар, агар қонунни яхши билмаса қалтис қадам қўйиши эҳтимолдан холи эмас. Шу сабабли биз ҳуқуқшуносларнинг биринчи галдаги бурчимиз аҳоли ўртасида бу борада кенг тушунтириш ишлари олиб боришдир. Қолаверса, бошқа жамоа ташкилотлари, маҳаллалар ҳам бу ишга бевосита ҳисса қўшишлари даркор.

Мен гапни бекорга маънавиятдан бошлаганим йўқ. Маънавияти юксак инсон ҳар бир қадамини ўйлаб босади. Нотўғри йўлга кирган қўни-қўшниси ёки маҳалладошини, агар хабардор бўлса, бу қалтис йўлдан қайтаришга ҳаракат қилади. Бир тасаввур этайлик. Агар ҳамма жойда иш ана шундай тарзда ташкил этилса, одамлар ҳар қандай лоқайдликка барҳам берсалар жиноятчилик кескин камайиши турган гап. Ахир, маҳаллада ҳамма нарса беш қўлдай аён одамларга. Кўпдан қуён қочиб қутилмас деганларидек, бировлар дилига озор берадиган безорими, қинғир ишга қадам қўяётган жиноятчими - уларнинг назаридан четда қолмайди.

Фориш - чорвадор туманлардан бири. Унинг ҳудуди шу қадар каттаки, бутун Жиззах вилоятининг ярмини ташкил этади. Энди бир тасаввур қилиб кўринг. Шундай ҳудуди катта туманда кимнинг қайси бурчакда қандай ишлар билан машғуллигини назорат қилиш қийин, албатта. Агар бизга фуқароларнинг ўзлари ёрдам бермасалар, бундай катта ҳудудда тартиб-интизомни сақлаш анча мушкул кечади. Ҳудудимизнинг ўзига хос яна бир хусусияти шуки, бу ерда асосан одамлар чорвачилик ва ғаллачилик билан шуғулланишади. Ана энди бир тасаввур қилиб кўринг. Агар ана шу чорва молларига биркитилган чўпонлар ёки уларнинг ширкатлар уюшмаси раҳбарлари ишни масъулиятни ҳис этган ҳолда олиб боришмаса ҳуқуқбузарлик содир бўлмайди, деб ҳеч ким кафолат бера олмайди.

Беш қўл баробар эмас, дейдилар. Жамоанинг чорва молларига худди ўзиникидек яхши қараётган, намунали парвариш қилаётган чўпонлар қаторида халқнинг мулкига ола қарайдиганлар ҳам учрайди. Туманимизда 1999 йил йигирмага яқин бош чўпонга нисбатан жиноий иш қўзғатилди. Улар устидан тергов ҳаракатлари олиб борилган ва жиноятчилар суд томонидан тегишли жазосини олди. Яхшиси, мисолларга мурожаат қилайлик.

Олтинбек Кўчкинов - М.Оролов номли ширкатлар уюшмаси бош чўпони. Хизмат вазифасига масъулиятсизлик ва лоқайдлик билан ёндашганлиги боис 186 бош майда шохли чорва моллари камомадига йўл қўйган. Мирзаҳмад Чукушов - «Фориш» ширкатлар уюшмасида бош чўпон. У 1997-1999 йилларда 217 бош майда шохли моллар-нинг нобуд бўлишига сабабчи бўлган, маълум қисмини талон-тарож қилган. Айнабек Биботаев - «Амангелди» ширкатлар уюшмаси бош чўпони. У ҳам 204 бош майда шохли чорва молларини нобуд қилган, камомадга йўл қўйган. Шарифбой Исканов - «Фориш» ширкатлар уюшмасида бош чўпон. У ҳам масъулиятсизлиги ва лоқайдлиги туфайли кўплаб чорва моллари нобуд қилган, маълум қисмини ўз эҳтиёжига ишлатган.

Суд ҳукми билан ўзига ишониб топширилган жамоа чорва молларининг нобуд бўлишига йўл қўйган, маълум қисмини эса талон-тарож қилган қонунбузар чўпонлардан натура ҳолида 420 бош қўй ундирилди.

Кўриниб турибдики, ўта ҳушёрлик ва ҳамжиҳатлик билан иш олиб борилмаса, бундан-да хунукроқ воқеаларга дуч келишимиз мумкин. Чўпонларимиз қанчалик маънавиятли бўлса, юқорида таъкидлаганимиздек, уларнинг ўз ишига масъулияти шунчалик ошган бўлур эди. Албатта, ҳеч бир жиноят жазосиз қолмайди. Лекин бундан кимга фойда-ю, кимга зарар?

Шуни мулоҳаза қилган ҳолда ҳар бир маҳалла қўмитаси фаолларидан бу масалага катта эътибор беришларини истардик. Агар улар тушунтириш ишларини кенг олиб борсалар, вазиятга тўғри баҳо берсалар, албатта, бундай нохушликларнинг олди олинарди.

Туманимиз аҳолисининг асосий қисмини шу ерда муқим яшайдиганлар ташкил этади. Демак, улар бир-бирларини яхши танишади. Мана шу нарса, яъни бир-бирини яхши таниш жиноятчиликнинг олдини олишда муҳим аҳамият касб этади. Биз ҳам бу имкониятдан кенг фойдаланган ҳолда хўжаликларга, маҳалла қўмиталарига, мактабларга тез-тез бориб, ҳуқуқий онг ва маданият тушунчаларини аҳолига сингдиришга, жамоа мулкини асраб-авайлашга даъват этаяпмиз.

Фарҳод ҚУЛМАТОВ,
Фориш тумани прокурори

(Р.Шодиев олган сурат)

"КЕЛИН-КУЁВ ШОУ" бошланди

Кеча Пискентдаги "Саодат" кошонасида туман хотин-қизлар қўмитаси ва "Лолариқ" маҳалласи аёлларининг 8 Март кунига бағишланган байрам кечалари зўр тантанага айланди. Таниқли санъаткор Соат Шарипов шўх ҳазиллар билан яқин кунларда бу ерда суратга олиш мўлжалланган "Келин-куёв ШОУ" нинг биринчи "таймини" бошлаб берди. Йиғилганлар эса "Келин-куёв ШОУ" қаторида келин-куёв тўйлари ҳам кўп бўлсин, дея тилак қилишди.

Шавкат АКРОМОВ олган суратлар.

Суҳбатдошимиз ҳақида: ***1953 йилда Хоразм вилоятининг Қўшкўпир туманида туғилган. 1980 йилда ТошДУнинг ҳуқуқшунослик факультетини тугатган. Иш фаолиятини 1984 йилда Боғот туман прокуратураси терговчилигидан бошлаган. 1996 йилдан вилоят прокуратурасида турли лавозимларда, 1998 йил Урганч шаҳар прокурори ўринбосари, 1999 йилдан буён эса Олот туман прокурори вазифасида фаолият кўрсатиб келмоқда. Оилали, 5 нафар фарзанди бор.***

- Отабой Қодирович, Президентимиз 2000 йилни яхши ниятлар билан «Соғлом авлод йили» деб эълон қилдилар. Шу нуқтаи назардан Сиз осойишталигини таъминлаётган туманда «Соғлом авлод учун» шиори қандай маъно ва мазмун касб этмоқда?

- «Соғлом авлод деганда шахсан мен, энг аввало, соғлом наслни, нафақат жисмонан бақувват, шу билан бирга, руҳи, фикри соғлом, иймон-эътиқоди бутун, билимли, маънавияти юксак, мард ва жасур, ватанпарвар авлодни тушунаман» деган сўзлар Президентимизнинг қалбларидан отилиб чиққан, келажаги буюк Ўзбекистоннинг баркамол ёшларига қарата айтилгандир. Бу сўзлар ҳаммамизнинг фаолиятимизга тегишли бўлиб, халқ таълими соҳасида фаолият олиб бораётган ҳар бир ходим, ёшлар тарбияси билан шуғулланаётган ҳар бир инсон ушбу сўзларни дастуриламал қилиши лозим.

Вилоят ҳокимлигининг ташаббуси билан ҳар ойнинг учинчи душанбаси «Мактаблар куни» деб эълон қилинишининг ўзиёқ вилоятимизда соғлом авлод тарбиясига қанчалик эътибор берилаётганини кўрсатди. Мазкур ташаббуслар келиб чиқиб тузилган дастур ва режалар асосида оталиқ ташкилотлар мактаб-боғчаларни таъмирлашга кўмаклашмоқдалар. Биз, ҳуқуқни муҳофаза этувчи органлар, суд, ички ишлар бўлими ходимлари билан ҳамкорликда тумандаги 1-, 2-, 5-сонли мактабларни ўз оталиғимизга олдик.

Туманимизда 34та умумтаълим мактаби бўлиб, 18 минг 765 нафар ўқувчига 1645 нафар педагог таълим-тарбия беришмоқда. Мактабларнинг 10 таси компьютерлар билан таъминланган, 24 таси бош лойиҳа асосида қурилганлиги ҳам туманда баркамол авлодни тарбиялашга алоҳида ғамхўрлик кўрсатилаётганининг белгисидир. Ўтган ўқув йилида мактабларни тугатган 960 нафар ўқувчидан 256 нафари Олий ва ўрта махсус ўқув юртларига ўқишга кирганлиги ҳам қувончлидир.

- Аҳоли ҳуқуқий саводхонлигини ошириш борасида қилинаётган ишлар хусусида ҳам тўхталсангиз.

- Ёшлар онгида истиқлол тушунчаси, янги мафкурани шакллантириш, уларни фидойилик руҳида тарбиялаш бевосита тарих-ҳуқуқ фанларини ўқитиш жараёнида амалга ошади. Хабарингиз бор, Юртбошимиз республикамизнинг етакчи тарихчи олимлари, фан ва маданият арбоблари билан қилган мулоқотларида ҳам Ватан тарихи, миллий ифтихор туйғулари муқаддас эканлигини алоҳида таъкидлаган эдилар. Ҳозир таълим масканларида 6 нафар ҳуқуқшунос ва 30 нафар тарих-ҳуқуқшунос фани ўқитувчилари ёшларга қонунчилик илмидан сабоқ беришмоқда. Ёшларда ҳуқуқий билимлар етарли даражада бўлмаслиги улар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва қонунбузарлик ҳоллари учраб туришига сабабдир. Ички ишлар бўлимининг вояга етмаган ёшлар билан иш олиб борувчи инспекциясида 31 нафар ўқувчи ҳисобда туриши ачинарли ҳолдир. Зеро, қонунни билган, унга амал қиладиганлар ҳеч қачон жиноятга қўл урмайдилар. Ҳуқуқий билимларнинг тарғиботини ички ишлар бўлими, суд, адвокатлар, маҳалла оқсоқоллари, ўқув юртлари жамоалари билан ҳамкорликда олиб бораяпмиз.

- Ўтган йилда жиноятчиликнинг олдини олиш борасида қандай самарали тадбирлардан фойдаландингиз-лар?

- Ўтган йил мобайнида жиноятчиликнинг олдини олиш борасида 12 та жамоа хўжалиги, 10 та қишлоқ фуқаролар йиғини, 4 та маҳалла қўмиталарида тегишли тушунтириш ишлари олиб борилди. Қиш мавсуми давомида туман ИИБ бошлиғи, милиция майори У.Халимов томонидан ҳар бир қишлоқда фуқаролар томонидан тунги қоровуллик постлари ташкил қилинди ва уларга 10 нафар милиция участка инспекторлари амалий ёрдам кўрсатмоқдалар. Натижада 1999 йилда жами 10 та мол ўғирлиги ҳолатлари қайд қилинди. ИИБ барча хизмат ходимлари жалб қилинган ҳолда «Тунги машъал» ва бошқа тадбирлар ўтказилиб турилди. Тумандаги ҳар бир жиноят иши бўйича ўша жойнинг ўзида йиғилишлар ўтказилиб, жиноятга қўл урган шахс муҳокама қилиб борилмоқда.

Муқаддам судланган шахслар томонидан такрорий жиноятлар содир қилинишининг олдини олиш мақсадида озодликка чиққан шахсларни ўз вақтида ИИБ профилактик ҳисобига олиш, уларни иш билан таъминлаш ишлари амалга оширилди ва уларнинг турмуш тарзи алоҳида назоратга олинди. Натижада муқаддам судланган шахслар томонидан содир қилинган жиноятлар камайди.

Ҳисобот даврида туман ҳудудига мақсадсиз келиб юрган Мустақил Ҳамдўстлик Давлатлари фуқароларидан 31 нафари аниқланиб, Когон шаҳридаги дайдиларни қабул қилиш ва тарқатиш муассасасига қўшимча текширувлар ўтказилиши учун юборилди, тўрт нафари маъмурий жавобгарликка тортилди. Булар асосан Россия, Қозоғистон, Тожикистон, Туркманистон республикалари фуқароларидир.

- Отабой Қодирович, туман аҳолисининг ижтимоий муҳофазаси борасида ҳам икки оғиз гапирсангиз.

- Кўнглимдаги саволни бердингиз. Маълумки, ўтган йили Юртбошимиз ташаббуслари билан 1 январдан 10 январгача «Мурувват ўн кунлиги» эълон қилинган эди. Муборак Рамазон ойга тўғри келган ўша кунларда эҳтиёжманд оилалар, ногиронлар, беморлар, етимесирлар ва ёлғиз қариялар ҳолидан хабар олиниб, уларга меҳр-мурувват кўрсатилди, хайру эҳсонлар қилинди. Биз ҳуқуқ-тартибот ходимлари ҳам шу куни кўп йиллар ҳуқуқ-тартибот идораларида хизмат қилган, айни пайтда нафақада бўлганлар, ногиронлар, хизмат даврида ҳалок бўлган ходимларнинг оилаларига бориб, совға-саломлар топширдик.

- Дарвоқе, бугунги кунда республикамизда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, ҳисоб-китобларни тезлаштиришда корхона ва хўжаликлар ўртасидаги ўзаро дебитор-кредитор қарзлар мавжудлиги катта тўсиқ бўлмоқда?

- Туман прокуратураси ходимлари томонидан мутахассислар жалб қилинган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 май кунидаги «Халқ хўжалигида ҳисоб-китобларни ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасидаги чоратадбирлар тўғрисида»ги ва 1996 йил 24 январдаги «Тўлов интизомини ва ўзаро ҳисоб-китоблар тизимини мустаҳкамлаш

Бизнинг мусоҳаба

ҚОНУН-ЖАМИЯТ ТАЯНЧИ

Олот тумани прокурори, адлия кичик маслаҳатчиси Отабой КАРИМОВ билан суҳбат

Бир кун жанжал чиққан жойдан қирқ кун барака кетади, дейдилар. Айтинг-айтинг, дўхтирлару доришунослар ўзаро зиддиятга боришмасин экан. Табибу дўхтирлар бир-бирига аччиқ қилсалар, ҳойнаҳой, беморларга жабр бўлади.

Зиммасига Қашқадарё вилоятидаги тиббиёт тизимини дори-дармонлар билан таъминлаб туриш вазифаси юкланган вилоят «Дори-дармон» очиқ турдаги акционерлик жамиятида энг аввало ҳалолликни, инсофу диёнатни дейдиган Муҳаммад Мухторов деган шахс пайдо бўлдию, кўпларнинг жумладан, бошқарув раиси Самад Ўзбековнинг тинчи, ҳаловати йўқолди.

Бизни ушбу йирик жамоа билан таништирган ҳам аслида мазкур акционерлик жамияти бошқаруви раисининг муовини Муҳаммад Мухторовнинг ҳақиқат ахтариб ёзган шикоят хати бўлди. Сир эмас, ҳатто ҳали ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотиб кўрмаган айрим ўсмирлар ҳам ҳақиқатпарварлик мавзуида гурунглашсангиз, қўл силтаб «ишхонада катталар билан келишиб ишлаш керак» дейишади. Хўп, ана келишиб ҳам ишлаш керак, дейлик. Аммо бу келишувдан халқ, қолаверса, ўша ҳудудда яшовчи фуқаролар зарар кўрмаслиги лозим-да.

Хуллас, бошлиқ ҳақми, муовин дея сўраб, жамоа аъзоларидан тайинли бир жавоб ололмадим. Жамоа аъзоларини беш қўлдай билиши ва уларнинг ҳар бирига тўғри тавсиф бериши шарт бўлган вазифада ўтирган ходим ҳам «Мен сизга ҳеч нарса деёлмайман, фамилиям, исмимни ҳам ёзманг» деб илтимос қилди.

- Қизиқ экансизлар, бошлиқ билан муовин ўртасидаги зиддиятнинг сабабини тушунтириб берингларчи, ахир. Улардан қай бири ҳақ?

- Менга барибир, - дейди Мадина исмли аёл. - Уларнинг жанжалини менга алоқаси йўқ. Мендан нари... Эй, сизга «ёзманг» дедим, нега гапларимни қоғозга кўчираяпсиз?

Тавба, ким билан гаплашмайин, нуқул «Мен ўз ишимни қилаяпман. Уларнинг ўртасидаги жанжалдан хабарим йўқ», дея бир гапни гўё келишиб олгандек такрорлайверишади.

- Кўпчиликка маъқул бўлган «келишув», «мурosa» усулида ишласангиз бўлмайдими? - деб сўрайман шикоятчидан.

- Мен аввало мансаб курсиси учун курашаётганим йўқ, - дейди М.Мухторов. - Ҳозир сизга очиғини айтсам, «фанатик экан» деб устимдан кулманг тағин. Чунки ҳақиқат учун курашувчиларни кўпчилик ана шундай деб аташади. Хуллас, бошқарув раиси Самад Исаевич амалга ошираётган қинғирликларга тоқат қила олмаяпман. Унинг ҳамтовоқларининг нафс йўлида қилаётган найранглари касрига касалхоналардаги бегуноҳ беморлар азият чекишаяпти.

- Яъни?..

- Ўзбеков ва унинг шериклари бозор шароитида мумкин қадар арзон ва сифатли доридармон топиш ўрнига, доридан, тўғрироғи, беморлар ҳисобидан пул ясашни авж олдириб юборишди. Энг ёмони, уларнинг қарғиш ва кўзёшлар эвазига чўнтак қаппайтиришдек «тадбиркорлик касали» бошқаларга ҳам юқаяпти. Дейлик, бизнинг жамият республикамиз миқёсида деярли бир хил баҳода сотиладиган дори-дармонларни икки-уч баробар қиммат нархда дори-дармон сотиш учун махсус лицензияга эга бўлмаган хусусий фирмалардан сифат сертификатисиз харид қилмоқда. Натижада бундан нафақат ҳиссадорлар моддий зиён кўрмоқда, балки...

Келинг, яхшиси ҳақиқий далилларга мурожаат қилайлик. Бевосита С.Ўзбековнинг буйруғи билан амалга оширилган, жиноятнинг ҳиди анқиб турган айрим воқеалар (шикоятчи шундай дея қуйидаги маълумотномаларни тутқазди) билан танишайлик:

1. Бошқарув раисининг буйруғига кўра (3.12.1999 й. 256 «Т» сонли) омборхона мудири О.Бердиназаров, «КамАЗ» автомашинаси (07-94 КФН) ҳайдовчиси Норбадаловлар Хоразм вилоятига олти кун муддатга (5 декабрдан 11 декабр 1999 йилгача) дори-дармонлар олиб келиш учун хизмат сафарига юборилади. Аммо нима учундир хизмат сафарлари 16 декабргача чўзилиб кетади. Тааҳжубли томони, жамият бошқаруви раиси С.Ўзбеков Хоразм вилояти, Хазорасп туманида жойлашган «Саломатлик» хусусий фирмаси ҳисоб рақамига олинажак дориларни ҳали лаборатория таҳлилидан ўтказмасдан, нарх-навосини бошқа жойлардаги дори-дармонлар нархи билан солиштирмасдан туриб, тўрт миллион сўм пул кўчириб беради. Ва бу хусусда на жамият аъзолари, на кузатув кенгаши аъзолари билан маслаҳат қилади. Ҳолбуки, акциядорларнинг умумий йиғилиши тўғрисидаги низомга кўра бошқарув раиси устав фондининг 25 фоизгача бўлган миқдоргина мустақил равишда кўчириб бериш ҳуқуқига эга. Энг кечириб бўлмас томони, 19 турдаги 3 миллион 985 минг 190 сўмлик дори-дармонлар сифат сертификатисиз олинган. Гарчи Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 163-сонли (15.03.1999) буйруғига зид бўлса-да, Қашқадарё «Дори-дармон» ОТАЖнинг назорат-таҳлил лабораториясида сифат сертификати бўлмаган дорилар анализ қилинган. Даҳшатли жиҳати қиммат нархларда олиб келинган 990 флакон (шишача) канамицин ҳамда 530 флакон ампиокс перапарати қалбаки эканлиги аниқланган, яъни шишача ичида тегишли дори кукуни эмас, балки инсон ҳаётига хавф-хатар солувчи мавҳум бир порошок бўлган. Ажабланарли томони, Самад Исаевич бу ҳақда дарҳол тегишли ҳуқуқ-тартибот идораларига хабар қилмаган. Балки қалбаки деб топилган дориларни Хазорасп туманидаги «ҳамкор»ларига қайтариб жўнатиш билан чекланган, холос. Энди флаконча-ларида малҳам ўрнида, бемор ҳаётига хавф солувчи мавҳум порошок жойланган дори-дармонларни бошқаларга пулланмаслигига ким кафолат беради?!

Таажжубларимиз мактубни ўқиган сайин шу қадар ортмоқдаки, агар улардаги фактлар қисман асосли бўлса (Соғлиқни сақлаш вазирлиги назорат инспекциясининг Қашқадарё вилояти бўйича бошлиғи Д.Турсунов, бош назоратчиси Н.Хушматов ҳамда жамият раиси С.Ўзбеков ва шикоят муаллифи М.Мухторовлар иштирокида ўтказилган (23.12.99.) текширишда хатда келтирилган фактлар асосан тасдиқланган - Б.О.) Самад Исаевич мазкур соҳада фаолият юритишга ҳақли эмас.

2. Хоразм вилояти, Хазорасп туманидаги «Саломатлик» фирмасидан келтирилган салкам тўрт миллион сўмлик дорилар учун юк хатида уларнинг бирламчи нархи кўрсатилмаган. Ваҳоланки, Вазирлар Маҳкамасининг мазкур муносабатларга оид (14.01.1999 й. 19-сонли) қарорига кўра юк хатида дори-дармонларнинг бирламчи нархи, сотиб олинган нарх ва унга қўйилган устама нархлар кўрсатилиши лозим эди. Оқибатда Хоразмдан келтирилган, бир қисми қалбаки бўлган дори-дармонларнинг сотилиш нархи Қарши шаҳридаги дорихоналардаги нарх билан солиштирилганда 204 фоиз қиммат эканлиги аниқ бўлиб қолган. Мазкур жиддий нуқсонлар (аниқроғи, жиноий хатти-ҳаракатлар) тан олинган текширув хулосаларига бошқарув раиси Самад Исаевич Ўзбековнинг ўзлари ҳам имзо чеккан, тушунтириш хати ёзиб берган. Тўрт миллион сўмлик сифатсиз қалбаки дори-дармонлар учун одамларни, техникани олис Хоразмга сарсону саргардон этгунча, ўшанча дорини икки миллион сўмга Қарши шаҳридаги фирмалардан харид қилиш мумкин эди.

Муаллиф изоҳи. ***Қашқадарё вилоят соғлиқни сақлаш бош бошқармаси буйруғи ҳамда назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш республика кенгашининг вилоят ҳудудий бўлими рухсати билан текшириш ўтказилганда М.Мухторов шикоятида келтирилган далиллар тасдиқланди. Аммо... Бу билан нима ўзгарди? Савол туғилади. Нега комиссия ўз хулосасини ҳуқуқ-тартибот идораларига тақдим этмади ёки нима учун вилоят соғлиқни сақлаш бош бошқармаси унга биноан бирон-бир чора кўрмади? Оқибатда... Муҳаммаджон Мухторов «ёзувчи», «каламис» деган маломатларга қолади. Яхшиси, бу ҳақда кейинроқ тўхталамиз. Ҳозир эса...***

3. Ўтган йилнинг 5-8 декабр кунлари Ғузор туманидаги 2-дорихона (мудири Салим Донаев) да тафтиш ўтказилганида 580 минг сўм камомад борлиги аниқланган. Ўзбеков бундан хабар топиб, камомадни ёпиш учун тафтишчи билан «муроса музокараси» олиб боради. Негадир тафтишчи кўнмайди. Дорихона мудири С.Донаев 20 кундан сўнг ўзича гўё камомадни ёпиш имкониятини топганлигини Самад Исаевичга маълум қилади. С.Ўзбеков 2-дорихонага бошқа тафтишчини юборади. Бу тафтишчи қўйилган муҳрни бузиб, қайта тафтиш ўтказади. Тумандаги учта хўжаликка 60 минг сўмдан, жами 180 минг сўмлик ишонч қоғозлари тайёрлаб, дебитор қарзли юк хатлари ёзилади. Яъни учта хўжаликка 60 тадан ҳар бирининг қиймати минг сўмдан медицина аптечкалари (жами 180 дона) тарқатилади. (Уларнинг кирим ҳужжатлари йўқ).

Шунингдек, ҳеч бир кирим ҳужжатларисиз тумандаги хусусий дорихоналардан 400.000 сўмлик дори-дармонлар «олинади».

Худди шундай ҳолат Шаҳрисабздаги 3-дорихонада такрорланади. Мазкур дорихонада ҳам 400.000 сўмлик камомад билан боғлиқ «ҳангомабоп саргузаштлар» содир этилмоқда. Аммо бу ўйинлардан «трагедия»нинг ҳиди уфураяпти. Ҳақли, оғриқли савол туғилади: нега жамият бошқаруви раиси Самад Исаевич дорихоналардан тафтишчи топган камомадларнинг ёпилиши тарафдори? Бундан у қандай манфаат кўзлаяпти?

4. Ҳукумат қарорига мувофиқ мунтазам равишда бепул ёки имтиёзли нархда дори-дармонлар билан таъминланиши лозим бўлган II жаҳон уруши қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган фуқаролар зарур дори-дармонлар билан таъминланмаяптилар. Чунки вилоят «Дори-дармон» ОТАЖ бошқаруви раиси «эшагидан тушови қиммат» иборасига хос фаолият олиб бормоқда. Оқибатда уруш қатнашчилари ва ногиронлар, имтиёзли тарзда дори-дармон олиши керак бўлган фуқаролардан тушаётган шикоятлар сони ўсиб кетаяпти. Аммо начора! Узоқни кўзлаб эмас, икки-уч кишининг ўз манфаатини кўзлаб эгри, қинғир иш олиб бориши оқибатида йирик жамоа банкротлик ёқасига келиб қолган бўлса, ногирон, беморларнинг додига ким ҳам етарди, дейсиз!

5. Идора илгари тахминан «вилоят дорихоналар бошқармаси ёки бирлашмаси» номи билан аталган. Ҳозир эса «Дори-дармон» очиқ турдаги акционерлик жамияти деб аталади. Очиқ тан олиш керакки, муассасанинг фақатгина номи ўзгарган, холос. Иш услуби эса «эски ҳаммом, эски тос».

«Дори-дармон» очиқ турдаги акциядорлар жамияти бошқаруви раиси «антиқа» раҳбарлик фаолияти ҳақида ёзаверсак, ҳаливери тугамайди. Чунки қинғир ишлар бир-бирига занжирдек боғланиб кетган. Биз шикоят муаллифи билан учрашиш мақсадида идорага борганимизда бошлиқ муовини М.Мухторов бетобланиб, касаллик варақаси очдириб, даволанаётган экан. Хат сўнггида яшаш манзили ва телефони кўрсатилганлиги боис қўнғироқ қилиб куннинг иккинчи ярмида учрашдик.

- Очиғи, ёшинг эликка бориб, яккаланиб қолсанг, ёмон бўлар экан. Раҳбарим Самад Исаевич мени «якка»лик ҳолатига солиб қўйган. Ҳар доим мени руҳан эзиш мақсадида ўзига тарафдорларни йиғиб, йиғилиш ўтказиб, менинг шаънимга «иғвогар», «ёзувчи» каби куракда турмас ҳақоратлар ёғдиришади. 1975 йилдан ҳозирга қадар доришунослик соҳасида ишлаб, турли вазифа, лавозимларга кўтарилдим. Айни пайтда ҳақиқатгўйлигим бошимга етай деб турибди. Бошлиғим Самад Исаевич «Устимдан ёзиб, ишларимга халақит бераяпти», дея ҳозирги вазифамдаги штатимни қисқартириб қўйди.

Хуллас калом, биз холис кўрган-кечирганларимизни баён этдик, холос. Шикоятчининг ҳам, унга мухолиф бўлганларнинг ҳам ҳимоячиси эмасмиз. Аммо бозор иқтисодиёти муаммолари қалқиб турган, дасти калта беморлар гўшт-ёғ ўрнига зарурат боис, арзонроқ дори-дармон излашиб турган бир пайтда қаллоб дорифурушлар уларни қақшатиб турса-ю, вилоят ҳокимлиги, вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси ва қолаверса, ҳуқуқ-тартибот идоралари ушбу ҳолатга қарши кескин бир чора кўрмаса... Уни қўйинг-буни қўйинг, аввало, ҳар кимга ҳам Худо инсоф берсин!

Бахтиёр ОЛЛОМУРОД,
«Инсон ва қонун»нинг махсус мухбири

Журналист суриштируви

ҚАЛБАКИ ДОРИЛАР ҚАЁҚҚА КЕТДИ?

ёхуд Қашқадарё вилоят «Дори-дармон» очиқ турдаги акционерлик жамиятида зиддиятлар алангаси тобора авж олмоқда

Мамлакатимизда суд ислоҳотини амалга ошириш борасида бошлаб юборилган кўламли тадбирлар адлия-қонунчилик тизими ходимлари орасида катта қизиқиш уйғотиб, қизғин фикр-мулоҳаза ва мунозараларга сабаб бўлаяпти.

Қуйида эътиборингизни газетамизнинг Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикаси бўйича мухбирлик пунктига келиб тушган хатларда баён этилган айрим таклифлар ва мулоҳазаларга жалб этамиз.

Г.Саъдуллаева, давлат нотариуси, Янгиариқ тумани:

- Ислоҳотларни амалга оширишда қуйи поғоналарда, кенг оммага бевосита яқин жойда меҳнат қилаётган ҳакамлар, суд ижрочилари, ҳуқуқшунос-маслаҳатчилар, нотариал ва фуқаролик ҳолатлари идораларининг ходимлари ташаббускор бўлмоқлари ва уларнинг таклиф-мулоҳазалари биринчи галда эътиборга олинмоғи даркор. Мазкур бўғинда ишловчилар ўзларининг фикрлари билан бирга аҳолининг, кўпни кўрган, ҳаёт аччиқ-чучугини татиган отахон-онахонларнинг таклиф-мулоҳазалари, хулосаларини ҳам чуқур ўрганиб, мутасадди идоралар ва ишчи гуруҳига тақдим этсалар айни муддао бўларди.

Ҳукмингизга ҳавола этилаётган мулоҳазаларим аслида кишиларнинг ўй-кечинмалари. Унга суяниладиган бўлса, айбланувчи ёки гумонланувчини ҳибсга олишнинг ўзбекона инсонпарварлик асослари демократик жамиятимиз тамойилларига мос ҳолда қайта ишлаб чиқилмоғи даркор. Шахсни жазога тортиш жараёнида у яшаган, ўқиган ёки ишлаган жой-жамоанинг мутасаддилари, фаоллари, уни яқиндан билган-таниганларнинг фикр-мулоҳазаларини асосий ҳужжат ёки далил сифатида инобатга олиш расм бўлмоғи керак. Айни кезда эса бу ҳужжатлар тергов-суд жараёнида деярли ҳеч нарсага арзимас қоғоздек бўлиб қолаяпти, холос. Бизнингча, суд ва терговнинг боришини жамоатчилик назоратига олиш ҳам адолатли ва холис ҳукм чиқаришда катта аҳамият касб этади.

Менда фикр бор

ЖАМОАТЧИЛИККА ВАКОЛАТ БЕРИЛСА...

Ҳ.Муҳаммаджонов, Гурлан туман судининг раиси, А.Каримов, Қўшкўпир туман судининг раиси:

- Суд маҳкамаларига ҳакамлар томонидан ишлар саёз кўрилгани, нохолис ҳукм ажримлар чиқарилгани юзасидан шикоятлар кўплаб тушаётганини тан олмоғимиз керак. Мазкур шикоятларнинг аксарияти асосли эканлигини ҳам эътироф этамиз. Аммо қасддан иш тутиб, кимларгадир ёмонликни раво кўраётганимиз ёки ўзгаларнинг таъсирига тушиб қолаётганимиз йўқ.

Ишимизга келсак, у чиндан ҳам оғир ва машаққатли. Айрим пайтлар ишларни ўз муддатида, қонуний асосларда мукаммал ҳал этиш соҳасида турли табиий қийинчиликлар ҳам туғиляпти. Демоқчимизки, ўзимиз ишлаётган туманга атиги битта ҳакам лавозими таъсис этилган. Ўйлаб кўринг, биргина Қўшкўпир туманида 120 минг аҳоли истиқомат қилади. Гурлан тумани аҳолиси ҳам аллақачон 100 мингдан ортган. Ҳар ой сайин кўриладиган ишлар сони эса 80-90 дан кам эмас, баъзан 100 дан ҳам ошади. Бунча миқдордаги ишни атиги битта ҳакамнинг раисладагидай уддалаши амри маҳол.

Инсон ва жамият тақдири ҳар нарсадан қиммат. Буни назарда тутиб, судларда фуқаролик ишлари бўйича алоҳида ҳакам, шунингдек, қўшимча раившда штатли йўриқчи-маслаҳатчи ва суд котиби лавозимларини жорий этишни давр ва шароит тақозоси деб ҳисоблаймиз. Ҳозир эса кўп ҳолларда иш вақтимиз фуқароларни қабул қилиш, ариза ва шикоятларни қараб чиқиш билан ўтаяпти. Бундан ташқари, бошқа туманларга бориб ва сайёр равишда иш кўриладиган, айрим ҳолатларда масалага бевосита жойларга бориб аниқлик киритиш талаб этилаётган вазиятлар ҳам оз эмас. Кўпгина туман судлари транспорт воситаси билан таъминланмаганидан бу борадаги ишлар ҳам етарли эмас. Суд маҳкамаларида ишловчиларнинг маоши миқдори, уй-жой, меҳнат ва дам олиш шароитларини ҳам қайта кўриб чиқмоқ даркор.

Г.Якубова, хусусий нотариус:

- Шахсни ҳибсга олиш ва жазо тайинлашда меҳнаткашларнинг ўзини-ўзи бошқариш идораларига кенг ваколатлар беришга қаратилган таклифларни астойдил қўллаб-қувватлайман. Нега деганда бу жойларда кўпни кўрган, ҳалол ва холис одамлар истаганингиздан ҳам зиёда. Уларга бемалол ишонавериш керак. Зиммадаги масъулият ва мажбурият ҳам кўпинча одамни жавобгарликни тўла ҳис этишга, ҳалоллик ва холисликка етаклайди. Бундай ваколат башарти маҳалла жамоатчилигига берилса, улар наинки ҳақ гапни айтишади, балки шахсни тарбиялаш ва ёмон йўллардан асраб қолишга ҳам катта улуш қўшишади.

Суд ислоҳоти бу ва бу каби муаммоларнинг ечимига хизмат қилишидан умидворимиз.

* * *

Мухбирлик пунктига тақдим этилган хатлар орасида муҳокамадаги мавзуга оид антиқа мазмунли номалар ҳам бор. Мана улардан бири:

С.Тиллаева, Янгибозор тумани ФҲДЁ бўлими мудираси:

«Суд ислоҳоти масалалари бўлимимизда муҳокама қилинди. Аммо таклиф ва мулоҳазалар билдирилмади».

Мудиранинг номаси юзасидан бирон-бир фикр ёки хулосага келишдан атайлаб ўзимизни тийдик. Яхшиси фикрни одамлардан, ўқувчиларимиздан эшитайлик. Хўш, «таклиф ва мулоҳазалар билдирилмади» ибораси нимадан далолат беради: ФҲДЁ бўлимидагиларнинг ўткир салоҳиятиданми ёки тафаккури саёзлигиданми?

Жавобларингизни кутамиз.

ТАҲРИРИЯТ

Янги тарихимиз саҳифалари

Поён РАВШАНОВ

ҚЎШБОСҚИН

ёхуд Қарши ва Шаҳрисабз истилоси

Шаҳрисабз ва Китоб бекликларининг Бухоро амири ихтиёрига берилиши, Қаршининг бўйсундирилиши ва амир Музаффарга топширилиши хусусидаги ички-ташқи сабаблар билан айнан бир хил эди, дейиш мумкин. Абдулмалик Тўрани ҳамон қўллаб-қувватлаб турган инглизлардан ҳадиксираш, Туркистонда ҳарбий кучларнинг озлиги рус истилочиларини шундай, ўз босқинчилик ниятларига хилоф йўл тутишга мажбур қилган омиллар бўлган. Бунда Д.Н.Логофет афсус-надомат билан таъкидлаган - тарихни унутиш, яъни Шаҳрисабз бекларининг Бухоро итоатидан бўйин товлаб, мустақил бўлиб келганлигини ҳисобга олмаслик ҳам унинг амирга топширилишида асосий сабаблардан бири эди.

Арқонни узун ташлайдиган босқинчилар сопни ўзидан чиқаришда устаси фаранг эди: Бухородан норози Шаҳрисабз ва Китоб тез орада ўз ташаббуси билан Россия таркибига киришга истак билдиради ёхуд амирлик ичида ихтилоф вужудга келиб, бутун хонликни бир ҳамлада босиб олиш имконияти туғилади. Шу билан ноилож чидаб келинаётган Бухоро амирлиги вассаллигига барҳам берилишига сабаб топилади деб шундай қарорга келинганлиги эҳтимолдан холи эмас эди. Зотан, Бухоро ва Шаҳрисабз истилочиларига руслар, XX аср бошларида айниқса, ниҳоятда кучли эътибор қаратганлиги, ҳатто генерал Жўрабекнинг ўлимида Бухоронинг қўли борлигига шама қилинганлиги ҳам юқоридаги хулоса тўғри эканлигини кўрсатади.

Шу тариқа, Қарши ва Шаҳрисабзга нисбатан амалга оширилган қўшбосқиндан мустабидлар ўзларининг кенг қамровли, узоқни кўзлаган қабиҳ ниятлари учун йўл очган бўлса, амир Музаффар одатдагидай тор манфаатлар - тожу тахти йўлида фуқароларини қириш, даҳшатга солиш билан итоатда сақлаш важҳини кўзда тутган.

(Охири. Боши ўтган сонларда)

ЮЛДУЗЛАР НИМАЛАРНИ ВАЪДА ҚИЛАДИ?

(Март ойи учун)

ҚЎЙ. Ушбу белги остида туғилганларни бу ойда ишчанлик, кишилар эътиборини ўзига жалб этиш руҳи тарк этмайди. Сизни ёрқин таассурот қолдирувчи, аммо ўта хатарли бўлган ишқий саргузашт кутмоқда.

Ойнинг ўртасига келиб, катта харид қилишингиз мумкин. Хавотир олманг, бу сизнинг молиявий бюджетингизга унчалик таъсир қилмайди. 21-дан сўнг ҳар нарсани кўнгилга олиб, таъсирланишдан сақланинг.

Омадли кунлар: 7, 9, 14, 22. Омадсиз кунлар: 2, 12.

СИГИР. Ҳаётингизга озгина ўзгартириш киритсангиз, анчагина муваффақиятларни қўлга киритишингиз мумкин. Одатий эски одатларингиз ҳар доим сизга омад келтиравермайди. Эскиликка ёпишиб олмасдан, янгиликка интилсангиз, юлдузларнинг башоратича, ойнинг ўрталарига бориб янги ўзгаришлар марказида бўласиз. 28-да эса катталарнинг маслаҳатига амал қилишга ҳаракат қилинг.

Омадли кунлар: 1, 14, 15, 28. Омадсиз кунлар: 2, 25.

ЭГИЗАКЛАР: Ойнинг бошидан қандайдир саргузаштлардан умидвор бўлманг. 14-га бориб орзуларингизни энг юқори чўққиларида парвоз қилишингиз мумкин. Чунки юлдузлар сизга орзу-умидларингизнинг рўёбга чиқишини башорат қилмоқда. Сизнинг муваффақиятларингиз баъзиларга ёқмай, сиз ҳақингизда озгина ғийбат қилишлари мумкин. Олдиндан огоҳ бўлиб, уларга ўз жойида зарба беришга тайёр туринг.

Омадли кунлар: 3, 4, 14, 21. Омадсиз кунлар: 5, 19.

ҚИСҚИЧБАҚА: Сиз бу йили ўзингизни куч-ғайратга тўлаётганингизни, ишчанлик руҳи баланд эканини сезасиз. Ойнинг бошларида ажойиб танишувга дуч келасиз. Бу танишув борабора жўшқин муҳаббат саргузаштларига айланади. (Бу айниқса, ҳаётда ҳали ўз ярмини топмаганларга тегишли). Ҳатто ойнинг ўртасига келиб, кимдир сиз билан ўз ҳаётини боғламоқчи эканини айтади. Агар 25-да аввалги қарзларингиздан халос бўлсангиз, яқин-орада пул муаммоси сизни безовта қилмайди.

Омадли кунлар: 2, 5, 15, 26. Омадсиз кунлар: 3, 28.

АРСЛОН: Ойнинг бошида сизни қандайдир тушунмовчиликлар, ташвишлар безовта қилади. Хавотир олманг. Бу ташвишлар тезда ўтиб кетади. Чунки сиз бу паришон ҳолингизда ҳам кўпчиликнинг диққатини ўзингизга жалб эта оласиз. Атрофингизда содир бўлаётган воқеаларга аралашмаганингиз маъқул. Чунки сизнинг аралашувингиз вазиятни юмшатмай, аксинча, оловлантириб юбориши мумкин. Руҳингизни туширманг. 20-дан кейин эса сизни қувончли кунлар ҳамда яхши ҳордиқ кутмоқда.

Омадли кунлар: 2, 16, 20, 28. Омадсиз кунлар: 1, 17.

ПАРИЗОД: Бошлаб қўйган ижодий ишларингиз сизга омад, шон-шараф олиб келади. Кундан-кунга обрў-эътиборингиз ортади. Байрам кунларида шахсий ҳаётингизда унутилмас из қолдирадиган воқеалар содир бўлади. Ишқий саргузаштлар сизга қувонч ва шодликларга тўла, ёрқин кунларни ҳадя этади. Юлдузларнинг айтишича, ойнинг ўрталарида сизга ҳатто муҳаббат изҳор этишади. 16-17-кунларда кўзларан ишларингиз бароридан келади. Оилавий ташвишлар учун ҳам 25-дан кейин вақт ажратишни ҳам унутманг.

Омадли кунлар: 5, 18, 22, 26. Омадсиз кунлар: 4, 21.

ТАРОЗУ: Бу ойда сиз жозибангиз билан кишиларни ўзингизга ром этасиз. 10-да ўз сўзингизни маъқуллаб, яқинларингиз билан тортишманг. Яхшиси, муаммоларни мулойимлик билан бартараф этишга ҳаракат қилинг. Ойнинг ўртасига келиб, яқинларингиз билан кўнгилочар тадбирларда иштирок этишингизга тўғри келади. 19-дан сўнг ишқий саргузаштларга бой ғўзал онларни бошингиздан кечирасиз. Агар бошингиз очиқ бўлса, бу ойдаги омадли танишувни қўлдан чиқармасликка ҳаракат қилинг. Чунки юлдузлар бу учрашув сиз учун бахтли учрашувлигини башорат қиладилар.

Омадли кунлар: 1, 7, 19, 22. Омадсиз кунлар: 2, 15.

ЧАЁН: Ойнинг бошида севги, муҳаббат билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишга уринманг. Сиз табиатан молпараст инсонсиз. Бу хислатларингиз маъшуқангизга ёқмаслиги мумкин. 10 мартга бориб айрим муносабатларни таҳлил қилишга тўғри келади. Юлдузлар муносабатларингизнинг чигаллашувида ўзингиз айбдор бўлганингиз учун уни чуқурлаштирмай, юзаки ҳал қилишни маслаҳат беради. Мартнинг иккинчи ярми тинч ва осойишта кечади. Айниқса бу сокинлик сизнинг иккинчи ярмингиз билан бўлган муносабатларингизда ўз аксини топади.

Омадли кунлар: 2, 16, 25, 28. Омадсиз кунлар: 5, 20.

ЎҚОТАР. Баҳорнинг бошиданоқ барча жабҳаларда муваффақиятларга эришасиз. Кўзлаган мақсадларингизга эришишда яқинларингиз ва дўстларингизнинг ҳиссаси катта бўлади. Аввалдан режалаштирган ишларингизни ўз билганингизча ҳал қилганингиз муҳим аҳамият касб этади.14-дан ишқий муносабатлар билан боғлиқ муаммоларингизни ҳал қилишга киришинг.

Мартнинг иккинчи ярмида яна ишқий саргузаштлар оламида ҳаётга ишонч билан яшайсиз. Ойнинг охирига бориб сизнинг омадингиз шу қадар юришадики, кечқурунги орзуларингиз кундузи рўёбга чиқади. 30-31 кунлар ёқимли ташвишлар билан банд бўласиз.

Омадли кунлар: 5, 17, 20, 28. Омадсиз кунлар: 4, 16.

ТОҒ ЭЧКИСИ. Ойнинг бошида яқинларингиз сизни ёқимли совғалар билан хурсанд қилишади. Дам олиш кунларингизнинг бирида сизга муҳаббат изҳор қилишади. 10-кун ажойиб режаларингизни амалга ошиши учун жуда қулай. Омадли кунлар кетидан омадли кунлар келади. Сиз ўзингизни барча муаммоларни тезда ҳал қилишга қодирдек сезасиз.

Ойнинг ўртасига бориб кимдир сиз ҳақингизда ҳар хил ёқимсиз миш-миш гаплар тарқатади. Ўзингизни қўлга олиб, сабр-тоқат билан иш кўринг. Ахир сиз «Етти ўлчаб, бир кесадиган» инсонлар сирасига кирасиз. Енгилтаклик қилиб, урушжанжалларга йўл қўйманг. Шундагина сиз бу нохуш вазиятдан осонгина халос бўласиз.

Омадли кунлар: 3, 12, 25, 29. Омадсиз кунлар: 2, 11.

СУВЧИ. «Бир қарашдаги севгига ишонасизми? Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг, бу ҳол баҳорнинг тароватли кунларида сизнинг бошингизга тушади. Юлдузлар бу муҳаббатли лаҳзалар қанча давом этишини айтмаса-да, лекин унинг сизнинг қалбингизда энг эзгу туйғулар билан бой бўлган тассуротлар қолдиришини башорат қилади.

23-дан кейин атрофингиздаги яқинингизнинг сизга бўлган муносабатларидан, қарашларидан огоҳ бўлинглар! Ойнинг охиригача майда-чуйда муаммоларингизни ҳал қилишга ҳаракат қилинг.

Омадли кунлар: 4, 7, 13, 28. Омадсиз кунлар: 2, 15.

БАЛИҚ. Баҳор сиз учун омадли кунларни олиб келади. Яқин кишиларингиз билан осонгина тил топишасиз. 9-да режалаштирган муҳим ишларингизни кейинга қолдирганингиз маъқул. Ойнинг ўрталарида ҳар қандай ишларингизни ҳал қилишга киришинг. Чунки атрофингиздагилар сизни қўллаб-қувватлайди. Лекин 19-да сизга қарама-қарши жинсли киши билан бўлган тушунмовчиликлар сизни безовта қилиши мумкин. Баъзи кўзлаган режаларингиздан воз кечишга тўғри келади.

Омадли кунлар: 6, 19, 21, 30. Омадсиз кунлар: 3, 16.

ҲОЮ-ҲАВАСНИНГ ШАРБАТИ

Бу воқеани Гулҳаё менга айтиб берганига 10 йилдан ошди. Кейинчалик ёзиб келтирди. Ўшанда хатни тайёрладиму ҳали битиб улгурмаган ярани янгилаб юбормай, деган андиша билан ташлаб қўйган эдим.

Иттифоқо бир куни Гулҳаё ял-ял ёниб остонамда пайдо бўлди. Орадан қанча йиллар ўтган бўлсада, у яшаргандек тўлишиб, янада гўзаллашиб кетгандек эди. Мен билан кўришаётиб қулфи-дили очилди:

- Сирдош опагинам-а, бахтимга ҳамиша омон бўлинг. Барча ситамларимни фақат сиз сабр-қаноат билан эшитгансиз.

У чўнтагидан сиртига никоҳ узуги акси туширилган таклифнома узатди:

- Икки ўғлимизни баробар уйлаяпмиз, уйдаги иккита қизимиз тўртта бўлаяпти, опажон.

Гулҳаё мени яна бағрига босганича қувончдан кўз ёшларини тиёлмади. Биз иккимиз ҳам шу онда ғайриоддий курашиб эришилган бебаҳо бахтнинг ширидан-ширин шарбатидан тотиётган эдик...

Она бўлиш жуда қийин экан, опажон. Гуноҳкор отаси-ю, мен болаларимнинг кўзига тик қаролмайман. Бир ойдирки, оиламизда ҳаловат йўқ. Нима еб, нима ичаётганимни билмайман. Ишимда унум қолмади. Мавлон акам билан араздашганман. Болаларимиз воситасида сўзлашамиз. У киши:

- Онангга айт, чой дамласин, - дейди.

Мен катта ўғлимни ниқтайман:

- Отангга айт, бозорлик учун халтани қозиққа илганман!

Айни саратон палласи эди. Ўшанда кун узундан узоқ, тун эса бир тутам. Кун бўйи фермада куймаланаман. Говмишларимни силаб-сийпалайман. Соғин тугаб мен қайтгач, Мавлон акам фермага жўнайди. Новвосларни емлаб, боқиб алламаҳалда қайтади.

Кутилмаганда фермадаги жувонлар ўртасида шивир-шивир бўлиб қолди. Тўпланиб турган соғувчиларнинг кўзи менга тушди дегунча гапдан тўхтаб, тарқалиб кетишади. Ҳайрон бўлиб, кекса соғувчи Гулсара опадан сўрадим:

- Нима гап ўзи, опа, менсиз сирлашадиган бўлиб қолдинглар?

- Ҳеч гап йўқ, ўзимиз шунчаки... - деб мендан узоқлашди.

Фақат ёш, ўзига андек бино қўйган соғувчи Жамилагина гўё ҳеч нарса бўлмагандек уларга ҳам қўшилмай, менга ҳам яқин йўламай иши билан овора бўларди.

Кўп вақт ўтмай сир очилди. Мавлон акам билан Жамила ферманинг дам олиш хонасида алламаҳалгача қолиб кетадиган одат чиқаришган экан.

Сирдан воқиф бўлгач, Жамилани холи жойда учратиб гаплашмоқчи бўлдим. У негадир ишларини эрта тугатиб, менга рўпара бўлмаёқ уйига кетиб қолаверди.

Мавлон акам ҳам ўзгариб қолди. Болалар билан бир дастурхон атрофида камдан-кам ўтирар, муомаласи ҳам дағал, ҳар биримиздан бўлар-бўлмасга нуқсон топиб, камситадиган бўлди. Уйда бошлаб қўйган иши ҳам ўлдажўлда қолиб кетди. Фермага эрта кетиб, тун оққанда келадиган бўлди.

Бир куни ярим тунда Мавлон акам анча хуш кайфиятда уйга кириб келди. Сабабсиз ичадиган одати йўқ эди. Бу сафар озроқ ичгани дарров сезилди. Болалар уйқудалигидан фойдаланиб, анча пайтдан буён дилимни кемираётган миш-мишдан гап очдим:

- Мавлон ака, яхши ниятда бир ёстиққа бош қўйганмиз. Фарзандларимиз бор-а. Фермадаги гапларга нима дейсиз?

- Қанақа гап? - Мавлон акам аввал сир бой бергиси келмай, саволимга савол билан жавоб қилди. Ранги негадир тундлашди. Бояги хушчақчақлик ҳолатидан асар ҳам қолмади. - Сен - хотинларга ҳамма вақт ана шундай гап топилмайди. Бир етим қиз билан ҳам ака-сингилдай гаплашиб бўлмайди.

- Бўлмайди! - дедим қатъият билан ич-ичимдан отилиб чиқаётган хўрликка бардош беролмай. - Бир етим қизнинг бошини силайсиз, атрофида парвона бўласизу вояга етаётган ўғил-қизларингизни ер билан яксон қилиб камситасиз. Сизда диёнат борми ўзи?

Энг сўнгги сўзим бўғзимда қолди. Юзимга тушган тарсакидан юз тубан йиқилдим. Кетма-кет тепки зарбидан ҳушимдан айрилаёздим.

- Қизғансанг, кетимдан пойла, аввал тутиб ол! Шунда сенга тан бераман, - Мавлон акам ҳансираганча шундай деб хонадан чиқиб кета бошлади.

- Мана кўрасиз, тутиб оламан ҳам, - дея олдим зўрға.

Уч кун кўрпа-тўшак қилиб ётдим. Бу кўргуликни ўғил-қизларимга билдирмадим. Йиқилиб тушдим, деб баҳона қилдим. Сал ўзимга келиб олгач, кеч оқшом фермага жўнаган Мавлон акамнинг изидан йўлга тушдим. Зимистонда бир қадам нарини кўриб бўлмасди. Қишлоқнинг тор, сўқмоқ йўлидан ўз тақдиримдан ҳам муҳим - фарзандларим келажагини ўйлаб, шиддат билан борардим. Шу топда қизиб турган танамда на қўрқув, на оғриқ бор эди. Фермага етиб борганимда кечга қолган соғувчилар энди челакларини ювиб, илгакка илишаётган экан. Қоровулхонанинг нимқоронғи бурчагида биқиниб олиб, уларнинг чиқиб кетишларини кутдим.

Соғувчилар дарвозадан ташқарига шовқин-сурон кўтариб чиқиб, уй-уйларига тарқалишди. Биргина Жамила ниманидир баҳона қилиб, дам олиш хонаси томон чопқиллаб кетди. Қайтиб чиқишини кутдим. Чиқмади.

Зимдан ферма ҳовлисини кузатдим. Қоровул Олим ака анча олисда, хашак ўғирлаш пайида бўлган болаларни қувиш билан овора. Мавлон акам негадир кўринмади. Демак, у ҳам дам олиш хонасида. Шу онда вужудимда ўзим сезмаган бир ҳолатда куч-қувват пайдо бўлди. Хаёлимга Мавлон акамнинг «Қизғансанг, кетимдан пойла, аввал тутиб ол. Шунда сенга тан бераман», деган сўзлари келди-ю, дам олиш хонаси томон илдамладим. Эшик тутқичини тутганимда тўсатдан миямга бир ўй келди:

«Мавлон акам балки ичкарида йўқдир. Аёллар гап халтаси очилиб кетиб, миш-миш қилишгану мен ёстиқдошимга ўринсиз ғурбат тошини отаётган бўлсам-чи?»

Ичкаридан Жамиланинг қиқир-қиқир кулгани эшитилди. Шундагина эшикни зарб билан очдим. Очдиму Жамилани тик турганича Мавлон акам бағрида юзини юзига теккизиб эркаланаётганини кўрдим. Шу пайт ток ургандек Жамила шиддат билан эркак бағридан чиқиб, ўзини панага олди. Мавлон акам эшик томон ўгирилди-ю, тили калимага келмай қолди. Гуноҳкор одамдек бошини қуйи эгганча ташқарига йўналди.

Сочлари тўзғиган Жамила ерда ётган рўмолини олишни ҳам унутиб, бурчакда мукка тушганича юзларини яшириб, овоз чиқармай йиғларди.

Қўлидан маҳкам тутиб турғаздим.

- Олдимга туш! - дедим товушимда нафратомуз жирканиш зоҳир эди.

- Қаёққа? - деди Жамила кўзларимга қаролмай.

- Энангнинг олдига.

- У ерда нима қиламиз?

- Борганда биласан.

- Йўқ-йўқ, бормайман. Энам мени соғ қўймайди.

- Соғмисан ўзи? Ерда ётган рўмолингдек номусинг ҳам топталмаганми? Ростини айт?

- Чин сўзим, опажон.

- Унда олдимга туш!

У индамай олдимга тушди. Уйларига боргунча чурқ этмадим. У муттассил ўксиб-ўксиб йиғлаб борди. Остона хатлаш олдидан Жамила оёқларим остига тиз чўкканча ёлворди:

- Опажон, мен гумроҳни кечиринг, энди қайта учрашмайман. Сизга сўз бераман. Иффатимни сақлаб қолдингиз. Бошим гир айланиб, нима қилаётганимни ўзим ҳам билмай, гаранг эдим. Кўзимни очдингиз. Жон опажон, энамга айтманг. Бу иккимизнинг сиримиз бўлиб қолсин.

- Яхши, тур ўрнингдан! - дедим.

Ҳикоят хола бир қизига, бир менга тикилиб жаврай кетди:

- Шу бемаҳалда тугайдиган ишларинг ҳам бор бўлсин. Хавотирда кўзим илинмай ётувдим. Эркаксиз уй - уй эмас-да. Ортидан одам юборай десам, ҳеч кимим йўқ. Қизим сенга нима бўлди? Ит қувгандай рангинг бир аҳволда, қўрқдингми?

- Хавотир олманг, хола, - Жамиланинг ўрнига мен жавоб қилдим. - Ит тишлай деган экан, мен ҳайҳайлаб қолдим. Қўрқма, уйинггача олиб бораман, деб ўзим элитиб келдим.

- Раҳмат чироғим, қизимни асрабсан, илоё фарзандларингнинг роҳатини кўр. Мавлонжон билан қўша қаригин.

Хола дуога очган қўлларини юзига тортди.

Мен изимга қайтдим. Жамила кузатаётиб шундай деди:

- Гулҳаё опа, сизга бир гап айтайми? Мен энди фермага қадам босмайман. Сўзим сўз. Эртадан шаҳардаги опамникига кетаман. Энамнинг олдига ўғил жиянларимдан бирини қўйиб, ўзим шаҳарда ишлайман.

- Қароринг қатъийми? - йиғидан қизарган кўзларига боқдим.

- Қатъий, опа! Анча олдиндан шундай ният билан юрган эдим. Энам ҳам рози бўлганлар.

- Хайр, эҳтиёт бўл-да, шаҳарда ҳам итларга таланиб юрма. У ёқдаги итларнинг тиши ўткирроқ бўлади...

Жамила бошини эгганича қолди.

***

Шундан сўнг Мавлон акам икки ҳафта уйда тунамади. Фермада ўғринча олисдан менга бир-икки қараб қўяди-ю, ишини тугатиб, онасиникига жўнайди. Яқинимга келолмайди.

Фермада дарров гап бўлди:

- Жамила ишдан бўшабди. Аризани энасидан бериб юборибди, ўзи шаҳарда ишлагани опасиникига кетибди.

Соғувчи ҳамкасбларим атрофимда гирдикапалак бўла бошлашди:

- Тузукмисан, Гулҳаё? Кўрпа-тўшак қилиб олибсан, деб эшитдик. Мавлон акамиздан сўрасак, тунда тўнкага қоқилиб, йиқилиб тушибди дедилар. Кўзингга қараб юрсанг бўлмайдими, дугонажон.

Мен жилмайиб қўя қолдим.

Билардим. Мавлон акам бир сўзли, ғурурли эркак эди. Ўз ғурурини жиловлаб олиб, бўйин эгиб оиласига қайтиши осон эмас эди. Бунинг учун маълум вақт кераклигини сезиб, чурқ этмадим. Майли, кўнгли тусагунча, ўзи айбдор эканлигини идрок этгунга қадар қайнонам, қайнотамникида яшайверсин, дедим. Ўғил-қизларимнинг бирортасини изидан чоптирмадим. Тўғриси, аёллик ғуруримнинг оёқости бўлишини истамадим, қалбим амрига қулоқ солдим.

Ўн бешинчи куни оқшом пайти уйимизга қайнонам кириб келдилар. Ҳеч нарса бўлмагандек одатдагидек қучоқ очиб кўришдик. Иззат-икром билан кўрпача тўшаб, тўрга ўтқаздим. Дастурхон ёзиб, чой тараддудини кўрдим.

- Жоним қизим, чойга овора бўлма, ҳозир кечкиликдан туриб келаяпман. Эси йўқ ўғлимни бир сафар кечир. Жондан азиз нуридийдаларингнинг онасини урасанми, ахмоқ, уволи тутмайдими, деб роса койидим. Ишонсанг, хассам билан бир-икки туширдим ҳам. Энди қўл кўтармасликка сўз берди.

- Гуноҳим бордирки, қўл кўтаргандирлар-да, эна. Аразлаб кетмасалар ҳам бўларди, ўз уйлари эди, - дедим кўзларимни ерга қадаб.

- Шуни айтаман-да, эрхотиннинг уруши - дока рўмолнинг қуриши, деб. Аразга нима бор? Отаси ҳам ҳайрон: «Хотин кишидек шўппайиб араз қилганинг нимаси» деб бугун уйдан иккимизни ҳайдаб солдилар. Бор уйига қўйиб кел, дедилар. Ана, эшик ортида тумшуғини осилтириб турибди. Ҳой, невараларим қаёқда, отасини чақиришсин.

Қўшни хонада дарс қилаётган болаларим ҳам худди шуни кутиб туришган эканми, бир-биридан қолмай кўчага чопишди. Мавлон ака кенжа қизини кўтариб, каттасини етаклаб, уйга кириб келди.

Қайнонам дарров кетиш тараддудига тушдилар. Тураётиб дуо қилдилар. Сўнг тайинладилар:

- Аҳил бўлинглар, болаларим, бу беш кунлик дунёни араз-гараз қилиб ўтказиб юбориб, кейин аттанг, деманглар.

Мавлон акам иккимиз онамизни дарвозагача кузатиб қўйдик. Катта ўғлим бувисига ҳамроҳ бўлиб бобосиникига ётгани кетди. Икковлашиб олдинмакейин гап-сўзсиз хонага кирдик, мен ўзимни тутолмадим. Товуш чиқармай роса йиғладим. Мавлон акамга ҳеч нима демай, унинг озиб-тўзиб, соқоллари ўсиб кетган юзларига, ич-ичига чўккан кўзларига тик қаролмай йиғладим. 15 кунлик айрилиқ юки бамисоли юз ботмон тош бўлиб эзганлигини, Мавлон акам қатори мени ҳам абгор қилаёзганлигини, кенжа қизим муттасил «Отам қаерда, соғиниб кетаяпман», деб қилган хархашаларини, ичикканини эслаб йиғладим. Билсангиз, дунёдаги жамики бева аёллар қисматига сидқидилдан ачиниб йиғладим. Мавлон акам ярим ҳазил, ярим чин:

- Бас, жуда соғинган экансан, болаларни юборгин эди, - деганича ишга кетди.

Мен шундагина сокин хонада ёлғиз қолиб ўйга толдим. «Наҳотки ҳою ҳаваснинг шарбати шунча тотли бўлса! Эркак киши ўз пушти камаридан бўлган нури-дийдаларининг шўх-шодон кулгисидан ҳам ўз ҳузурини афзал билса? Мавлон акам болалар дийдорига ташна бўлиб, ўзи қилиб қўйган гуноҳдан шу кўйга тушдими? Ёки айрилиқнинг доғиданми?»

Қаранг, опа, мен ўзи қандай аёлман? Жамилага ҳам ачинаяпман. Ёлғиз онасини ташлаб бўлса-да, шаҳарга кетди, ўз иффатини ҳимоя қилиб кетди, қолаверса, менинг фарзандларим тирик етим бўлиб қолмаслиги учун кетди.

Опажон, хатимни ложи бўлса газетада ёритсангиз. Токи бир этак боласи бўла туриб, ҳою ҳавас кўчасида тентираб юрган эркакларга сабоқ бўлсин. Балоғат ёшидаги сингилларимга эса келинликнинг оппоқ ҳаррир рўмолига ҳеч қачон доғ туширманг, дегим келади.

Хатни оққа кўчирувчи: Сайёра ЙЎЛДОШЕВА, журналист

Байрам чечаклари

СЕН-КЎНГЛИМ КЎШКИДА КЎҲЛИК КЎҲИНУР

ЁМҒИРГА ЎХШАЙСИЗ

Ёмғирга ўхшайсиз, бу дам, азизам,
Кўнгилнинг қатидан ёғасиз сим-сим.
Туйғулар эргашиб келар сиз билан,
Севгига қоришиб кетади дилим.

Забонсиз ва рангсиз ёмғирдек, аммо
Турфа ранг ва унсиз шеърлар айтасиз.
Гўзал изтироблар оғушида мен -
Сиз-чи, ҳамон унсиз, жўшиб айтасиз.

Севгининг сеҳрли сийрати янглиғ,
Қалбимга урилар томчилар, эвоҳ!
Муҳаббат азоби қийнагани дам
Сизнинг томчингиздан тополдим паноҳ.

Бу паноҳ бағрида ташвишлар мўлдир, .
Бироқ яшагайман уларни енгиб.
Сиз эса қалбимга тўкиб ҳисларни
Ёмғирлар баҳрига кетасиз сингиб,
Ёмғирга ўхшайсиз, бу дам, азизам...

Фармон Тошев

СОНЕТ

Киприкка илинмас уйқунинг тўри,
Узун тун кўксимда орзиқиш, ҳовур.
Ҳаёлинг ҳабибим то тонгга довур,
Субҳидам сезилар ҳасратнинг зўри.

Офтоб ғамзасида мужда кўринур -
Рўёни чилпарчин қилган ҳақиқат.
Сен - кўнглим кўшкида кўҳлик кўҳинур,
Ўнгимми, тушимми тарк этма фақат!

Бироқ ишқ сўқмоғин бор-йўғи жафо,
Ундан юз ўгирмак хурофот, бидъат.
Ошиққа ҳамиша тахаюл раво.

Умидвор кўнгилда боқий муҳаббат
Ишқсиз умр ғариб, диллар бенаво.
Мудом ўйимдасан, илоҳий талъат!

Сирожиддин РАУФ

ОНАЖОНИМ

Онажоним кўзларида кўрдим
дунёни,
Кўрдиму англадим шу дам нурни,
зиёни.

Онажоним кўзларида кўрдим
меҳрни -
Вужудим ҳис этди тенгсиз, ажиб
сеҳрни.

Онажоним кўзларида кўрдим
орзуни -
Келажагим акс этган кўп гўзал
кўзгуни.

Онажоним учун айтдим ушбу
сўзимни,
Онажоним кўзингизда кўрдим
ўзимни.

Шерзод ҚИЛИЧЕВ

ВИСОЛ

Дилбар, сени бир бор кўришга
Ширин-ширин суҳбат қуришга,
Кўпдан интиқ, орзуманд эдим,
Ҳаёлинг-ла дили банд эдим.
Толеимдан ўргилай минг бор,
Насиб этди кўришни тақдир...
Бинафшадек эгиб бошингни,
Ёйдек тутиб қаро қошингни,
Ибо билан туришинг гўзал,
Шу ҳолатнинг ўзи бир ғазал.
Жоним, боқдик иккимиз сўзсиз,
Сирлашарди қалблар узлуксиз.
Охир бўлиб тоқатларим тоқ,
Дедим: қани, энди менга боқ!
Сен кўзимга ялт этиб боқдинг,
Дилга ўчмас бир олов ёқдинг,
Шу ўт мени кул қилмоқдадир,
Кул ичида гул қилмоқдадир...

Арслон УМАРОВ

Бир нигоҳ ташлагин,
биргина нигоҳ -
Нигоҳинг нурида
кўрайин ҳаёт,
Нигоҳинг нурида
қурайин ҳаёт!..

Козим ЎЛМАСОВ олган суратлар

БАХТ БЕРИЛМАЙДИ, УНГА ЭРИШИЛАДИ

Севимли актрисамиз Саида Раметовани алоҳида таништириб ўтириш шарт эмас. У яратган турли характердаги образлар театр ва кино мухлислари қалбидан жой олди. Яқинда Ўзбекистон телевидениеси орқали намойиш этилган «Занжир» фильмида Саида опа муштипар она ролини ижро этди. Бу роль ҳам томошабинларда катта таассурот қолдирди. Мухбиримиз Саида Раметова билан суҳбатлашиб «аёлнинг бахти нимада?» деган мавзуга оид бир неча саволлар берди.

- Саида опа сизга хотин-қизларимиз ҳавас қилишади. Сиздай бўлишни орзу қилишади. Ҳар бир қизалоқ учун ҳам ҳатто сизнинг ҳаётингизга оид ҳар қандай маълумот қизиқарлидир. Келинг, сизнинг дастлабки муваффақиятингиздан бошлайлик...

- Театр ва рассомчилик институтида 1979 йили 3-курсда ўқир эдим. Ҳамза Ҳакимзоданинг 90 йиллик юбилейи муносабати билан театрлаштирилган композиция яратилди. Шу саҳна асарида мен биринчи марта Мастура сатанг ролида чиқдим. Бу рол кўпчиликка маъқул бўлди. Шу тариқа ижодий фаолиятим бошланиб кетган эди.

- Ҳозирги пайтда айрим ёшлар, айниқса, хотин-қизларимиз касбга садоқат борасида ҳаётий қийинчиликлар туфайли эсанкираб қолишади. Эсланги чи, ўша 1979 йилда сизнинг олдингизда ҳам қийинчиликлар бормиди?

- Менинг талабалик йилларим жуда қийин кечган. Ҳам ишлаб, ҳам ўқиганман. Эгним бут, қорним тўқ бўлса, шукур қилганман. Ўз олдимга қўйган улуғ мақсадларга эришиш учун тинимсиз ҳаракатда бўлдим. Устозларим Эркин Комилов, Гулчеҳра Жамиловаларнинг берган маслаҳатларига чин юракдан қулоқ тутдим.

- Матбуотга оилавий можаролар туфайли шикоятлар ёзадиган, маслаҳат сўрайдиган аёллар ҳам талайгина. Эр-хотин ўртасида келишмовчиликлар, баъзи эркакларимизнинг ичкиликка ружу қўйиши ҳоллари учрамоқда. Сиз ана шундай оилада яшаётган аёл тақдири ҳақида нималар дея оласиз?

- Бундай ҳол ҳаётда учраб туради. Аммо афсуски, воқеанинг шундай тус олишига аёлнинг ўзи ҳам сабабчи бўлиб қолиши мумкин. Аёл оилада яхши маънода артист ҳам бўлиши керак. Эрининг барча хоҳишларини чуқур ўрганиши, болаларнинг қизиқиш ва эҳтиёжларини кўздан қочирмаслиги муҳим аҳамиятга эга.

Саҳна ортида

- Саида опа, дейлик бир қиз сиздек бахтли, машҳур аёл бўлишни орзу қилади. Унга қандай маслаҳат берган бўлардингиз?

- Тўғри, мен бахтли аёлман. Бахт эса ўз-ўзидан берилмайди, бахтга эришилади. Аввало яхши ўқиш, меҳнат қилиш керак. Ҳеч бир соҳада меҳнат қилишдан ор қилмаслик кўп яхшиликлар сари етаклайди. Масалан, мен маҳаллада сут ҳам сотганман, магазинда қадоқловчи бўлиб ишлаганман. Мақсадим йўлида дуч келган қийинчиликларга қарши курашганман.

- Саида опа, оилангиз ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

- Турмуш ўртоғим Жумадилла Раметов Аброр Ҳидоятов номли театрда ишлайдилар. У киши Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист. Ижро этган ролларимнинг муваффақиятли чиқишида Жумадилла акамнинг ҳам ҳиссалари катта. Иккита ўғлимиз бор. Улуғбек - Иқтисодиёт Университети талабаси. Азизбек ҳали ўқувчи.

- «Инсон ва қонун» ўқувчиларига тилакларингиз...

- Газетангиз кўпчиликка манзур, ўқимишли чиқаяпти деб ўйлайман. Унинг ёшларимизнинг ҳуқуқий савиясини оширишда аҳамияти катта бўлмоқда. Барча муштарий ва мухлисларимга ҳаётда фақат омад тилайман.

Суҳбатдош: Мунира НУРМАТОВА

Суратда: "Соҳибқирон" спектаклидан бир кўриниш.

Аёлларга маслаҳат

ҚАЙ БИР РАНГ СИЗ УЧУН МОС?

Баъзида энг сўнгги урфда тикдирган кўйлагимиз нима учундир кўнглимизга ўтиришмайди. Балки ҳамма гап матонинг рангидадир. Кўйлак ёки костюм учун мато танлаётганда андаккина шошилмаслигимиз зарурмикин. Либоснинг қай фасонда тикилишигина эмас, балки йил фаслини, ёшни, қадди-қоматнинг кўйлакка мос тушиш-тушмаслигини ҳам ўйлаб кўришга тўғри келади. Бу ҳақда чет эллик либос усталари мана бундай фикр юритишади:

- Қора ранг тантанали маросимлар учун қулай. У ҳаммага, айниқса, терисининг ранги очиқ аёлларга кўпроқ ярашади. Қора ранг сариқ, яшил ва оқ ранглар билан уйғунлашади. Бундай рангдаги либослар ёш қизларга жуда ўтиришади, бу ранг ўрта ёшлиларни ҳам жуда улуғвор кўрсатади.

- **Жигарранг** либослар ўрта ёшдаги аёллар учун айниқса бопдир. Қаҳваранг ёки қўнғиррангга мойил мато эса териси оқиш аёлларга жуда ярашади. Ўрта ёшдаги аёлларга жигарранг сўзсиз кўпроқ ёқиши турган гап.

- **Яшил ранг**ни илгарилари асоссиз равишда хосиятсиз деб билишарди. Бироқ оч сариққа монанд бўлган яшил рангли мато ҳам юзнинг табиий рангини соф ва енгил кўрсатар экан.

- Қизил ранг аввалдан ёшлар учун мўлжалланган. Унинг чиройли кўриниши оқ ва зангори ранглар билан уйғунлашувидир.

- **Сариқ ранг**ни эҳтиёт бўлиб танлаш лозим. У ёз ойларида қорайган баданни алоҳида бўрттириб кўрсатади.

- **Кўк ранг** кундалик хизмат учун мос. Оқ ранг билан уйғунлашган бундай либослар ҳар қандай аёлни гўзаллаштириб юборади.

- **Оқ** - ранглар маликаси. У қандай либос бўлмасин, ораста кўринади. Сал бўғилган, сариққа мойил ранг эса ёши ўтинқираган аёлларга қулайдир.

Мукаррам ЖАЛИЛОВА тайёрлади.

ЭГИЗАКЛАР ҚИШЛОҒИ

Бу ажиб дунё

Эгизак фарзанд кўриш ҳаммага ҳам насиб қилавермайди. Лекин Хитойнинг Жанубида жойлашган Хунан шаҳрининг Багжоу қишлоғида яшовчи кўпчилик аёллар неча авлоддан буён эгизак туғишлари билан машҳур. «Эгизаклар қишлоғи» деб аталувчи бу масканда 427 та оила яшайди. Қишлоқдаги энг кекса эгизаклар 61 ёшли Шу Сволян ва Шу Свондир. Энг кичиклари эса эндигина 2 ёшга кирдилар. Шу Своннинг айтишича, унинг холаси ҳам эгизак фарзанд кўрган, хотинининг оиласида эса уч авлоддан буён фақат қўшалоқ фарзанд туғилади.

Қатра

КЕЛИНЧАК

Бир хонадонда кексайган ота-она, икки ўғил истиқомат қилишарди. Ҳовли саҳни онда-сонда бир супурилар, идиш-товоқлар наридан-бери ювилар, дераза ойналари кирланиб, дилга ғашлик ташлаб турарди.

Ажойиб кунларнинг бирида шу хонадонда тўй бўлиб ўтди. Ҳашам, ўйин-кулги, қийқириқ бўлмагани учунми, тўй атрофдагиларнинг диққатини тортмади. Аммо...

Орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас одамлар бу хонадонга ўзгача бир ҳавас билан қараб ўтадиган бўлдилар. Саҳарданоқ кўча юзи, ҳовли саҳни сув сепилган, ёғ тушса ялагудек супурилган бўларди. Дераза ойналари ялт-юлт қилиб, токчаларда гуллар пайдо бўлди. Ҳовлидаги қаровсизликдан хас-хашак босиб кўримсиз ҳолда ётган ерлар тозаланиб, райҳон, хинолар ўса бошлади. Кўрпа, кўрпачалар ювилиб, қавилди. Чойнак-пиёлалар тозалигидан кўз тушса қувнайдиган бўлди.

Хуллас, келинчак ўзи билан бирга ҳаммаёққа гўзаллик, файз-тароват олиб келди. Унинг ҳаё билан салом беришлари, ибо билан чой узатишлари оила-аъзоларини мафтун қилиб, улар қалбига қувонч бағишлади. Энди ўғиллар ҳам тинч ўтиришмас, ҳали дарахт ва токларни бутаган, ҳали нураётган деворни лойлаган... Айниқса, қайнона келинига қараб ич-ичидан суюнди. Оқшом пайтлари хонадон аҳли жамул-жам бўлишганда келинига зимдан разм солади. Келинчак ҳеч кимга тик қарамас, сўзлари мулойим эди. Аҳён-аҳёнда ёш келин-куёв бир-бирларига қараб қўйишади. Бу лаҳзалик қарашларда қанчалар меҳр, қанчалар иффат, қанчалар муҳаббат борлиги уларнинг ўзларигагина аён...

Келинчак қадами теккан уй келинчакдек оройиш топган эди.

Шаҳноза МУҲАММАДИЕВА

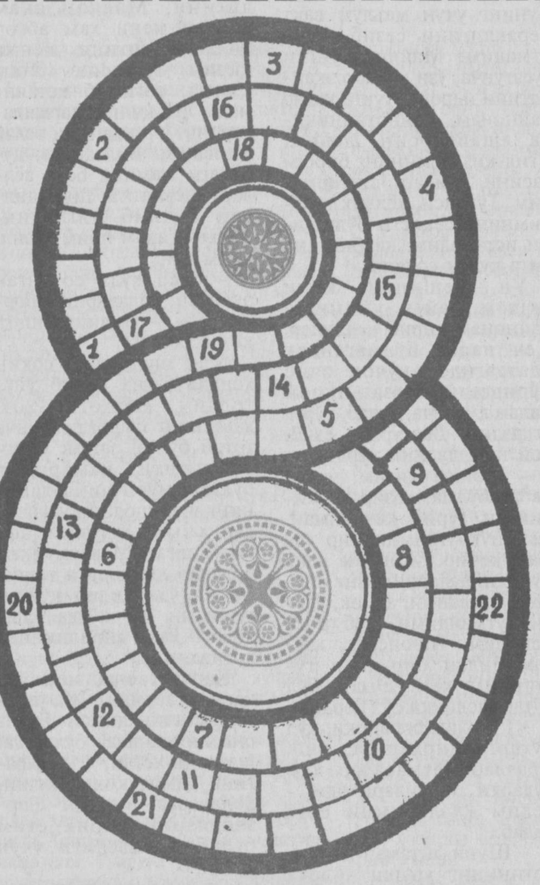

ХАНДАЛАР

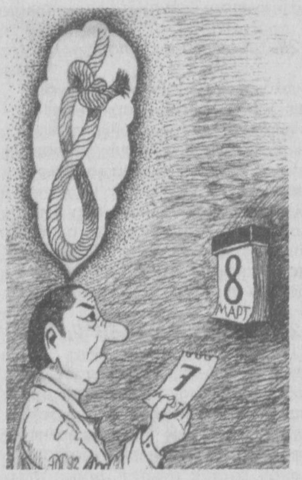

- Нима деб ўйлайсиз, нега темир йўлдагига қараганда машина йўлларида авария кўпроқ?

- Бунинг икки сабаби бор. Биринчидан, ҳеч қайси паровоз иккинчи паровозни қувиб ўтмайди. Иккинчидан паровоз ҳайдовчининг ўт ёқувчи билан ўпишганини ҳеч кўрганмисиз?

* * *

Банкни ўғри ургандан сўнг бошлиқ газета мухбирига интервью бермоқда:

- Хўш, ўғри банкдан 200 минг доллар ўмарибди. Сиз эса газетага 500 минг доллар ўғирланди деб ёзинг. Ўғри хотинидан кўрадиганини кўрсин...

А. АБДУЖАМБУЛОВ таржимаси.

8 МАРТ БОШҚОТИРМАСИ

1. Асли исми Моҳларойим бўлган ўзбек шоираси. 2. Ўзбек ва тожик қизлари севиб киядиган газлама. 3. А.Қаҳҳорнинг «Синчалак» повести бош қаҳрамони. 4. Санъат асарини ижро этиш билан шуғулланувчи касб эгаси. 5 Милоддан аввалги 530 йили Эрон шоҳи Кайхисравни мағлубиятга учратган массагетлар иттифоқининг ҳукмдори. 6. Ойлик жарида. 7. Келинчаклар бош тақинчоғи. 8. А.Навоийнинг «Хамса»сидаги образлардан бири. 9. Сув бетида ўсадиган гул. 10. А.Қодирийнинг «Меҳробдан чаён» романининг қаҳрамонларидан бири. 11. М.Горький асари. 12. Мураккабдошларга мансуб кўп йиллик ўтлар туркуми. 13. П.Қодировнинг «Қадрим» повести қаҳрамонларидан бири. 14. Аёллар йиғинида оятлар, бадиий асарлардан парчалар ўқувчи аёл. 15. Исм. 16. Раънодошларга мансуб гул. 17. О.Ёқубовнинг «Диёнат» романидаги образлардан бири. 18. Ер юзида биринчи космонавт аёл. 19. Ҳомиладор ва кўзи ёриётган аёлларга мустақил ёрдам бериш ҳуқуқига эга бўлган тиббиёт ходими. 20. С.Аҳмаднинг «Уфқ» трилогиясидаги образлардан бири. 21. С.Аҳмаднинг «Гилдирак» номли ҳажвий қиссасидаги қаҳрамонлардан бири. 22. Эркак билан аёлнинг бир-бирига, болаларига нисбатан ҳуқуқ ва мажбуриятлар келтириб чиқарувчи оилавий иттифоқи.

Йўлдош НАСРИДДИНОВ, милиция подполковниги

Газетанинг 29 февраль сонида берилган «Бош қотир!»нинг жавоблари:

ЭНИГА: 1. Мош. 2. Қовоқ. 3. Муҳаммадқодир. 4. Шафтолиқоқи. 5. Бўй. 6. Хум. 7. Той. 8. Асомов. 9. Ад. 10. Оёқ. 11. Қисқа. 12. От. 13. Тановул. 14. Лаққи. 15. Бу. 16. Пойжома. 17. Карвон. 18. Темурмалик. 19. Оқлаш. 20. Вилт. 21. Миқти. 22. Алдаркўса. 23. Ли. 24. Элак. 25. Араз. 26. Ҳанграш. 27. Ин. 28. Ранда. 29. Қибла. 30. Оқ. 31. Ойна. 32. Калака. 33. Кўрпа. 34. Кассир. 35. Қиш. 36. Ришта. 37. Табиб. 38. Уфлаш. 39. Қулун. 40. Ажина. 41. Чолвор. 42. Ис. 43. Маймоқ. 44. Кафан. 45. Куйганёр. 46. Туш. 47. Шпак. 48. Астма. 49. Акиллаш. 50. Олтой. 51. Йўлланма. 52. Нос.

БЎЙИГА: 1. Молда. 2. Қир. 3. Мустақиллик. 7. Тож. 9. Али. 11. Қурт. 15. Булбулча. 22. Аср. 26. Ҳанги. 33. Кал. 34. Калит. 44. Косон. 45. Куфла. 47. Шкаф. 52. Хумо. 53. Жалолиддин. 54. Широқ. 55. Така. 56. Чори. 57. Ризқ. 58. Соч. 59. Қўй. 60. Айиқ. 61. Ойим. 62. Тошқин. 63. Шапка. 64. Кадр. 65. Гардон. 66. Илиқ. 67. Иссиқ. 68. Азиза. 69. Янга. 70. Манграш. 71. Калхат. 72. Бўталоқ. 73. Тоштемир. 74. Акса. 75. Фариштa. 76. Ақиқа. 77. Кабир. 78. Сой. 79. Шу. 80. Атос. 81. Турма. 82. Белкурак. 83. Жума. 84. Уча. 85. Нонвой. 86. Калла. 87. Алп. 88. Фанта. 89. Шакл. 90. Хас. 91. Умр. 92. Тил. 94. Йўл. 95. Шар. 96. Оми. 97. Онг.

МУАССИС
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Ғайбулло РАҲИМОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Узоқ БОЗОРОВ
Элмурод МУТАЛХЎЖАЕВ
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН»газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-130 Тиражи-10.000. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.00

Навбатчи: А.ОТАБОЕВ
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи: У. ДЎСМАТОВ
Компьютерда матн терувчи: М. ДЎСТОВА
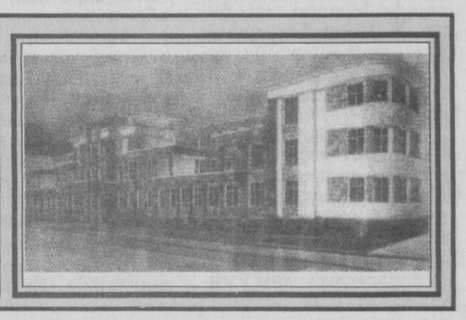
700047, Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси 45
Тел.факс: (371) 133-24-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 0041- сон билан рўйхатдан ўтган.